

Diospa Qhapaq Suyunmanta Allin Willakuy

¡Kaymi allichayqa!

**Jesupa nisqanta yachankichu, mana tukukuy chayamunanta,
Diospa Qhapaq Kaynin pachantinpi huk rikuchiy hina
willakunankama?**

**"Atuqqa uwija uñawanmi tiyanqa... Manan llakichinqakuchu
nitaq wañuchinqakuchu llapan Ch'uya Orqoypiqa,
Imaraykuchus kay pachan hunt'a kanqa Apunchikpa
yachayninwan, imaynan yaku mama quchata hunt'an
hinata." (Isaías 11:6,9)**

Qillqaq:

Bob Thiel, Ph.D.

Diospa Qhapaq Suyunmanta Allin Willakuy

¡Kaymi allichayqa!

Qillqaq: Bob Thiel, Ph.D.

Copyright ©2016/2017/2018/2019/2022/2025/2026 by Nazarene Books.
Edition 3.0. Booklet produced for the *Continuing* Church of God and Successors, a corporation sole. P.O. Box 109, Grover Beach, California, 93483, U.S.A. ISBN: 978-1-63660-113-7.

**Imanasqataq runakunaqa sasachakuyninkunata mana allichayta
atinkuchu?**

**Yachankichu Biblia Jesuspa ñawpaq kaq qhipa kaq willasqan Diospa
Qhapaq Suyunmanta Evangelio kasqanta?**

**Yachankichu Diospa Qhapaq Suyun apostolkunaq chaykunataq ñawpaq
qatinqinkunaq ancha chaninchasqan kasqanta?**

**¿Diospa Qhapaq Suyunqa Jesuspa kikinchi? ¿Diospa qhapaq suyunqa
Jesuschu, pay kawsaspa ñuqanchikpi kunan? ¿Diospa qhapaq suyunqa
hamuq pachapi cheqaq qhapaq suyu kanqachu? ¿Bibliaq yachachisqanta
iñinkichu?**

**Imataq huk qhapaq suyu? Imataq chiqapuni Diospa Qhapaq Suyun?
Imatan Biblia yachachin? Imatan ñawpaq cristianokunap iglesia
yachachirqan?**

**¿Musyankichu mana tukukuy chayamunanta, Diospa Qhapaq Suyun
pachantinpi huk testigo hina willasqa kanankama?**

*Ñawpaq qatapi kaq rikchaqa huk uwija uña lupuan kуска sirisqata rikuchin,
Burdine Printing and Graphics nisqap ruwasqan. Qhipa qatapi kaq rikchaqa
Jerusalén llaqtapi Diospa Iglesiasnampa ñawpaq wasinmanta huk rakin, Dr. Bob
Thielpa 2013 watapi hurqusqan.*

UKHUNPI KAQKUNA

1. ¿Runakunaqa allichaykunatachu charinku? p. 4
2. Ima Allin Willakuytataq Jesus willarqan? p. 10
3. ¿Ñawpaq Testamento nisqapi Diospa Qhapaq Suyun riqsisqachu karqan? p. 23
4. ¿Apostolkunaqa Diospa Qhapaq Suyunmanta Allin Willakuyta yachachirqankuchu? p. 30
5. Musuq Testamentomanta hawa qillqakunaqa Diospa Qhapaq Suyunta yachachirqanku p. 41
6. Griego-Romano iglesiakunaqa Diospa Qhapaq Suyun ancha chaniyuq kasqanta yachachinku, ichaqa... p. 65
7. ¿Imanasqataq Diospa Qhapaq Suyun? p. 74

Willanakunapaq p. 83

Yuyarina: Kay liwruqa inglés simipi kaqmanta yachay rurasqawan t'ikrasqam, chayraykum wakin rimaykunaqa manapaschá qallariq simita hunt'asqata rikuchinchu, ichaqa suyayku ancha qayllallanpi kananta. Inglés simipi kaqqa internetpi qhasillamantam tarikun www.ccog.org nisqapi.

1. ¿Runakunaqa allichaykunatachu charinku?

Pachantinqa achka sasachakuykunawanmi tupachkan.

Askha runakuna yargasqa kachkanku. Askha runakuna ñit'isqa kachkanku. Askha runakuna wakchayaypi kawsanku. Askha llaqtakuna hatun manupi kachkanku. Wawakuna, mana paqarisqakunapas, ñak'arichisqa kanku. Hampikunaman mana atipaq unquykuna askha hampiqkunata llakichin. Hatun industria llaqtakunapi wayraqa qhali kanapaq ancha qhillichasqa kachkan. Hukniray pulitikukuna awqanakuywan manchachinku. Manchachikuqkunap maqanakuyinkuna sapa kutinmi kachkan.

¿Pachantin umalliqkuna runakunap sasachakuyninkunata allichayta atinkumanchu?

Askha runakunan chaynata yuyanku.

Musuq Tukuy Pacha Rurana

2015 watapi, sitwa killamanta 25 p'unchawpi, Vaticano llaqtamanta Papa Francisco sutiyaqpa ancha chaniyuq rimayninta qhipaman, Huñusqa Nasyunkunamanta (UN) 193 nasyunkuna akllarqanku "17 Pachap Wiñayninpaq Kamachikuykuna" nisqata hunt'anankupaq, mayninpi *Musuq Tukuy Pachapaq Kamachikuy* nisqata. Kaypim kachkan UN nisqap 17 kamachikuyninkuna:

1 kaq Yuyay: Wakcha kayta tukuchiy, tukuy rikch'aqninpi, tukuy lawpi

2 kaq Yuyay: Yarqayta tukuchiy, mikhuna allin kayta taripay, allin mikhunata kallpanchay, hinallataq pachamamata qhawarispas chakra llamk'ayta kallpanchay

3 kaq Yuyay: Llapa runakunapaq, tukuy watankupi, allin qhali kawsayta takyachiy, hinallataq allin kayninkuta wiñachiy.

4 kaq Yuyay: Llapanpaq chaskikuyniyuq chanin yachachiyta takyachiy, hinallataq llaqanpaq kawsaynin hunt'a yachaqaqpaq ñankunata kallpanchay

5 kaq Yuyay: Qhariwarmi chikan kayta hunt'ay, llapan warmikunata sipaskunatapas kallpanchay

6 kaq Yuyay: Llapanpaq yakuwan ch'uya kaypa tarikuyninta hinallataq wiñaypaq allin kamachiyninta takyachiy

7 kaq Yuyay: Llapanpaq mana ancha chaniyuq, allin hap'ipakuna, wiñaypaq, kunan pacha kallpaman yaykuyta tiyachiy

8 kaq Yuyay: Wiñaypaq, llapankunapaq, pachamamawan allin kawsayniyuq qullqi wiñayta kallpanchay, hunt'asqa, allin ruruq llamk'ayta, hinallataq llapanpaq allin llamk'ayta taripay

9 kaq Yuyay: Sinchi sayayniyuq wasichaykunata ruway, llapankunapaq chaynataq wiñaypaq industria wiñariyta kallpanchay, musuqyachiytapas kallpanchay

10 kaq Yuyay: Mamallaqtakunapura hinallataq mamallaqtakuna ukhupi mana kaqla kayta pisiyachiy

11 kaq Yuyay: Hatun llaqtakunata hinaspa runakunaq tiyananpikunata llapankunapaq, qasi, sinchi sayayniyuq hinaspa wiñaypaq kananpaq ruway

12 kaq Yuyay: Pachamamapaq allin kaq ruraykunata chaymanta rantiykunata takyachiy

13 kaq Yuyay: Usqhaylla ruray pacha tikraywan chaypa llakichiyninkunawan maqanakunapaq

14 kaq Yuyay: Hatun quchakunata, mama quchakunata, chaypi kaq kapuqkunatapas waqaychay, wiñaypaq allin kawsaypaq allinta apaykachanapaq

15 kaq Yuyay: Allpa pachapi kawsaykunata amachay, allinchay, wiñaypaq allin apaykachanata mast'ariy, sach'a-sach'akunata wiñaypaq kamachiy, ch'in pampa wiñayta hark'ay, hinallataq allpa pacha waqlliyta sayachiy, kutirichiy, chaymanta kawsay sapsi chinkayta sayachiy

16 kaq Yuyay: Wiñaypaq allin kawsaypaq hawkalla, llapankunapaq llaqtakunata kallpanchay, llapa runakunapaq chaninchayman yaykuyta qunay, hinallataq tukuy patakunapi allin llamk'aq, willakuq, llapankunapaq tantanakuykunata sayarichiy

17 kaq Yuyay: Hunt'anapaq ñankunata kallpanchay, hinallataq Pachantinpi Yanapanakuyta musuqmanta kawsarichiy wiñaypaq allin kawsaypaq

Kay ruwana yuyayqa 2030 watapaq hunt'asqata hunt'achisqa kananmi, hinallataq *Sumaq Kawsaypaq 2030 Wata Rurana Yuyay nispa* sutichasqataqmi. Runakunap sasachakuyninkunata allichaytan munan kamachikuywan, yachachiywan, hinallataq mamallaqtaqura chaymanta iñiypura yanapanakuywan. Achka munayninkuna allin kaptinpas, wakin ruwayninkuna chaymanta munayninkunaqa mana allinmi (qhaway Génesis 3:5). Kay ruwana yuyayqa, hinallataq, wañusqa Papa Francisco-pa *Laudato Si* nisqa hatun qillqasqanwanmi tupasqa karqan. Papa León XIVpas kay 2030 ruwana ñanpaq yanapakuspa rimarirqan.

"Musuq Tukuy Pacha Ruray Yuyay" nisqaqa "Musuq Katuliku Ruray Yuyay" nisqapas sutichakunmanmi, "katuliku" simiqa "tukuy pacha" niyta munasqanrayku. Papa Franciscoqa chaskisqankuta kay agendap chaskisqa kasqanta "hatun suyakuypa señaanta" nispa.

Huñusqa Nasyunkunapa rimanakusqanman qatipaspa, 2015 wata, diciembre killapi, Paris llaqtapi huk huñunakuy karqan (sutichasqa *Huñusqa Nasyunkunap Pacha Mit'a Tikraymanta Rimanakuyninpa Partekunap 21 kaq Huñunakuynin* nispa). Papa Francisco chay mamallaqtaqura rimanakusqata allinpaq nirqan, hinallataq mamallaqtakunata yuyaycharqan "ñawpaqman ñanta allinta qhawarispapurinankupaq, astawan wiñaq yanapanakuy yuyaywan" nispa.

Yaqa llapan pachantinpi mama llaqtakunaqa Paris rimanakuykunapi arí nirqanku, chaykunapin karqa sapaq pachamama amachanapaq metakuna hinallataq qullqi qunapaq rimanakuykuna. (Chaymanta, 2016 watapi, Hukllachasqa Amirika Suyukunap umalliqnin Barack Obama huk qillqata firmarqan kayman Hukllachasqa Amirika Suyukunata qukunanpaq, ichaqa

2017 watapi, Hukllachasqa Amirika Suyukunap umalliqnin Donald Trump nirqan Hukllachasqa Amirika Suyukunaqa manan chaskisqachu kanqa Paris Ilaqtapi rimanakusqankuta, hinaspan Hukllachasqa Amirika Suyukunata hurqurqan. Kayqa tukuy pachapi hatun phiñakuyta paqarichirqan, hinaspan yanaparqan Hukllachasqa Amirika Suyukunata Europa lawmanta chaymanta tukuy pachap achka k'itikunamanta t'aqanapaq.) Papa Francisco nirqan runakunaqa "chinkanqaku" nispa, sichus pacha mit'awan tupaq hukmanyaykunata mana ruwankuchu chayqa.

Pipas mana qhillichasqa wayrata samayta, yarqaywan kayta, wakchayayta, chinkay patapi kayta, hukkunatapas munanmanchu chaypas, ¿runakunap kallpachakusqan, Huñusqa Nasyunkunap 2030 watapaq ruwana yuyaykusqanpa utaq Paris Ilaqtapi rimanakusqankunap metankunata hunt'anapaq, runakunap sasachakuyininkunata allichanqachu?

Huñusqa Nasyunkunap Rurasqankuna

Hukllachasqa Suyukunaqa 24 punchaw octubre killapi 1945 watapi kamarisqa karqan, Iskay ñiqin Pachantin Maqanakuy qhipata, huk chay hina maqanakuyta hark'anapaq hinallataq pachantinpi thak kawsayta mast'arinapaq. Kamarisqan pachapiqa, HS-piqa 51 suyukuna karqan; kunanqa 193 suyukunañam kanku.

Huñusqa Nasyunkuna paqarimusqanmantapacha pachantinpi pachak-pachak, ichapas waranqa-waranqa maqanakuykuna karqan, ichaqa manaraqmi kimsa kaq Pachantin Maqanakuy nisqa hina kanraqchu.

Wakin runakunaqa yuyanku, Huñusqa Nasyunkuna hina mamallaqta pura yanapanakuy, Papa León XIV-pa chaynataq achka huk iñiy umalliqkunap kallpachay munasqan iñiypura allin kawsay yuyaywan huñusqa, hawakayta allin kawsaytapas apamunqa.

Ichaqa, Huñusqa Nasyunkunap kayta ruwananpaq ñawpaq ruwasqankunaqa manam allinchu karqan. Huñusqa Nasyunkuna paqarimusqanmantapacha achka awqanakuykunamanta aswanqa, achka hunu runakunam yarqasqa, ayqiqkuna, utaq sinchi wakcha kawsaypi kachkanku.

Achka chunka watakuna ñawpaqta, Huñusqa Nasyunkunaqa *Waranqa Wata Wiñariy Kamachikuy*ninkunata hunt'ayta qallarirqan. Pusaq "wiñariy kamachikuykunayuq" karqan, ichaqa manan chayqa allintachu llusqirqan, kikin Huñusqa Nasyunkunap nisqanman hinaña kaptinpas. Chaymi, 2015 watapi, chay nisqa "17 Wiñaypaq Wiñariy Kamachikuykuna" chaskisqa karqan. Wakinqa allin suyayniyuq kanku. Wakinñataqmi yuyanku chayqa mana hayk'aq hunt'akunapaq musquylla kasqanta.

Utopia nisqamanta rimaspaqa, 6 p'unchaw aymuray killapi 2016 watapi, chaypacha Papa Francisco nirqan musqukusqanmanta huk runa masinakuyniyuq Europa utopia nisqamanta, iglesiaynin chay allpa suyuta chayman chayanampaq yanapananmanta. Ichaqa, chay Papap musquyninga huk millay musquyman tukupunqa (qhawaykuy Apocalipsis 18).

Kanmanmi huk yanapanakuy, allin llusqiypas, ichaqa...

Merriam Webster's Simi Qillqan nin utopiaqa "mana kaq llaqtam, maypichus kamachiy, kamachikuykuna, hinallataq runapura kawsaypas hunt'asqa kanku". Bibliyaq yachachin runakunaqa mana kikinmanta sasachakuyininkunata allichayta atisqankuta:

²³Apu Yayáy, yachanim runap ñanninqa mana paypichu kasqanta; puriq runapipas mana kachkanchu sarusqankunata kamachinanpaq. (Jeremías 10:23, NKJV Ilapanpi, mana huk niraq rikuchisqa kaptinqa)

Bibliyaq yachachinmi mamallaqtaqura yanapanakuy mana allin llusqinanta:

¹⁶ Ñanninkunapim wañuchiywan ñak'ariy kachkan; ¹⁷ Qasikay ñantataqmi mana riqsinkuchu. ¹⁸ Ñawinku ñawpaqpitaqmi mana Diosmanta manchakuy kanchu. (Romanos 3:16-18)

Chaywanpas, achka runakunaqa paykunap yuyaykusqan sumaq kawsay pachata maskhaspa llamk'ashanku, mayninpitaq iñiytapas chayman yapayta munanku. Ichaqa yaqa mana pipas chay sapallan chiqaq Diospa ñanninkunata qatiyta munan. Manam ninayanchu Huñusqa Nasyunkunap utaq Vaticanopa munayininkunaman mana ñawpariy kananta. Wakinqa

kanqam (achka munayninkunaqa allinmi), hinallataq wakin hark'akuykunapas.

Chiqaqpuniqa, yaqapaschá hatun maqanakuy qhipaman, huk llaqtakunapura thak kay rimanakuyta allinchanqaku hinaspa takyachinqaku (Daniel 9:27). Chay kaptinqa, achka runakunaqa llullakuspa iñinqaku runakuna aswan thak, sumaq kawsayniyuq llaqtata paqarichinankuta.

Askha runakunam chay mamallaqtapura 'mana hayk'aqpas rikuna ñawpariywan' llullachisqa kanqaku (qhaway Ezequiel 13:10), hinallataq imaymana rikuchiykunawan musphachiykunawanpas (2 Tesalonicenses 2:9-12). Ichaqa Biblia nin chay hawkeyayqa mana unaypaqchu kanqa (Daniel 9:27; 11:31-44), umalliqkuna imatapas niptinkupas (1 Tesalonicenses 5:3; Isaías 59:8).

Jesusmanta t'aqasqa (qhaway Juan 15:5; Mateo 24:21-22), runakuna kay 'kunan millay pachapi' sumaq kawsayta apamunankumanta yuyayqa llulla evangelioyámi (Gálatas 1:3-10).

Runakuna kikillan mana atinmanchu chiqaq allin kawsayta paqarichiyta, ¿ichaqa kanmanchu ima laya allin kawsaypas?

Arí.

Diospa Qhapaq Suyunqa kay pachata, qhipamantaq wiñay kawsaytapas, ancha allinman tukuchinqa.

2. Ima Allin Willakuytataq Jesus willarqan?

Bibliaga yachachinmi, Diospa Qhapaq Suyun sutichasqa utopia hina llaqtachay, runakunap kamachikuyninkunata rantinchanqa (Daniel 2:44; Apocalipsis 11:15; 19:1-21).

Jesus llapa runapaq llamk'ayninta qallarichkaspanqa, ***Diospa Qhapaq Suyunmanta allin willakuyta*** willaspanmi qallarirqan. Kaytan Marcos willan:

¹⁴ Kunanqa Juan wichq'ay wasiman churaykusqa qhepata, Jesusqa Galileaman hamuspa, Diospa qhapaq suyunmanta allin willakuyta willayta qallarirqan, ¹⁵ nispataq: "Pacha hunt'akunña, Diospa qhapaq suyunpas qayllapiñam kachkan. Huchaykichikmanta kutiriyichik, allin willakuypitaq iñiyichik." (Marcos 1:14-15)

"Allin Willakuy" nisqa simiqa griego simimanta hamun, *euangelion* nispa qillqasqa, chaytaq ninayan "allin willakuy" utaq "allin willakuy willasqa". Musuq Testamentopiqa, "qhapaq suyu" nisqa simiqa, Diospa qhapaq suyunmanta rimaspa, yaqa 149 kutim NKJV nisqapi rikhurin, 151 kutitaq *Douay Rheims Biblia* nisqapi. Kayqa griego simimanta hamun, *basileia* nispa qillqasqa, chaytaq kamachikuyta utaq qhapaq suyuta ninayan.

Runakunap qhapaq suyunkunaqa, Diospa qhapaq suyunpas, huk qhapaqniyuqmi (Apocalipsis 17:14), huk allpa suyupim kanku (Apocalipsis 11:15), kamachikuyniyuqmi kanku (Isaías 2:3-4; 30:9), hinallataq llaqtayuqmi kanku (Lucas 13:29).

Kaymi Mateoq qillqasqan Jesuspa ñawpaq kaq llapanpaq yachachikuynin:

²³ Jesusñataq Galilea suyuntinpi purirqan, sinagogankunapi yachachispa, Diospa qhapaq kayninmanta allin willakuyta willaspa, (Mateo 4:23)

Matewpas kay hinatam qillqan:

³⁵ Chaymantaqa Jesusqa llapan llaqtakunata ayllukunatapas purirqan, sinagogankunapi yachachispa, Diospa qhapaq kayninmanta allin willakuyta willaspa, (Mateo 9:35)

Musuq Testamentoqa rikuchin Jesus wiñaypaq kamachinanta:

³³ Payqa Jacobpa wasinpi wiñaypaq kamachinqa, kamachiyninpas mana tukukuyniyuqmi kanqa. (Lucas 1:33)

Lucasmi qillqan Jesuspa kachasqa kasqanqa Diospa Qhapaq Kayninta willananpaq kasqanta. Qhawariy imatachus Jesus yachachisqanta:

⁴³ Paykunatam nirqan: "Diospa qhapaq kaynintam huk llaqtakunapipas willanay tiyan, chaypaqmi kachamusqa karqani" nispas. (Lucas 4:43)

Hayk'aqllapas chaymanta yachachisqata uyarirqankichu? Hayk'aqllapas repararqankichu Jesuspa kachasqa kasqanpa yuyayninqa Diospa Qhapaq Suyunmanta willakunan kasqanta?

Lucasqa qillqallantaqmi Jesusqa Diospa Qhapaq Suyunmanta willaq risqanta:

¹⁰ Chaymanta, apostolkuna kutimuspa, tukuy imakunachus ruwasqankuta willarqanku Payman. Chaymantaqa paykunata pusaspa, pakallapi huk ch'usaqman rirqan, Betsaida llaqtap kaqninman. ¹¹ Ichaga runakuna yachaspankuqa, qatirqanku Payta; chaymi paykunata chaskispa, Diospa qhapaq suyumanta rimarqan paykunaman. (Lucas 9:10-11)

Jesusqa yachachirqan Diospa Qhapaq Suyunqa Payta qatirqunapaq ñawpaq kaq kanan kasqanta:

³³ Ichaga ñawpaqtaqa Diospa qhapaq kayninta chanin kawsaynintawan maskhaychis, (Mateo 6:33)

³¹ Aswanpas Diospa qhapaq kayninta maskhaychis, llapan chaykunataq qamkunaman yapakunqam. ³² Ama

manchakuychischu, huch'uy t'aqa, imaraykuchus Yayaykichispa munayninmi qhapaq kayta qusuykichisqa." (Lucas 12:31-32)

Cristianokunaqa ÑAWPAQTA Diospa Qhapaq Kayninta maskhananku tiyan. Chaytaqa ruwanku aswan chaniyuq kaqninman tukuchispa, Cristop munasqanman hina kawsaspa, kutimunanta qhapaq kaynintapas suyakuspa. Ichaqa, aswan askha Cristopi iñiqkunaqa, manan ñawpaqta Diospa Qhapaq Kayninta maskhankuchu, aswanpas manan yachankupas imachus kasqanta. Askha runakunapas llullakuspa iñinku kay pachapi pulitikapi kayqa Diospa cristianokunamanta suyasqan kasqanta. Diospa qhapaq kayninta mana hamut'aspa, paykunaqa manan

kunan kawsayta imaynan kawsana kasqanta utaq runakuna imanasqa ancha pantasqa kasqankuta hamut'anankupaq.

Hinallataq qhawariy, Diospa qhapaq suyunka huk huch'uy t'aqaman qusqa kanqa (Romanos 11:5 nisqata qhaway). Cheqaq huch'uy t'aqapa huknin kayta munaspaqa, k'umuykukuq kaymi kanan.

Diospa Qhapaq Suyunka manaraqmi Kay Pachapi sayarichisqachu kachkan

Jesusqa yachachirqan qatikuqninkuna qhapaq suyup hamunanpaq mañakunankuta, chayrayku manaraq paykunap kapunchu:

⁹ Hanaq pachapi kaq Taytanchik, sutyki yupaychasqa kachun. 10 Qhapaq kayniyki hamuchun. Munayniyki hunt'akuchun (Mateo 6:9-10)

Jesusqa yachachisqankunata kacharqan Diospa Qhapaq Kayninta willanankupaq:

¹ Chaymantataq chunka iskayniyoq yachachisqankunata huñurqan, hinaspataq paykunaman atiyta kamachiytapas qusqa tukuy supaykunapa hawanpi, unquykunata alliyachinankupaq. ² Paykunata kacharqan Diospa qhapaq kayninta willamunankupaq. (Lucas 9:1-2)

Jesusqa yachachirqan paypa kayninllaqa mana Diospa qhapaq kaynin kasqanta, imaraykuchus chay qhapaq kayqa manaraq Pachapi sayarichisqa karqanchu, chayraykun payqa manaraq sutinpi supaykunata qarqurqanchu:

²⁸ Ichaqa, Diospa Espiritunwan supaykunata qarqospayqa, cheqaqpunim Diospa qhapaq kayninqa qankunaman chayamunña. (Mateo 12:28)

Chiqaq qhapaq suyuqa hamuq pachapim kachkan—manam kunanpichu, Marku rikuchisqanman hina:

⁴⁷ Sichus ñawiyki huchaman urmachisunki chayqa, hurquy. Aswan allinmi qampaq huk ñawillawan Diospa qhapaq suyunman haykunayki, iskay ñawiyuq kasma wikch'usqa kanaykimantaqa... (Marcos 9:47)

²³ Jesusqa muyurispa yachachisqankunata nirqan: "¡Ancha sasam qhapaqkunapaqqa Diospa qhapaq kayninman haykuyqa!".²⁴ Yachachisqankunataqmi paypa nisqanwan musphasqa karqanku. Hinaspataq Jesus yapamanta paykunata nirqan: "Wawaykuna, ¡may sasa qullqipi hap'ipakuqkunapaqqa Diospa qhapaq kayninman haykuyqa!"²⁵ Aswan atikunmi huk kamillopa yawrip ñawinta pasayninqa, huk qhapaq runaptaq Diospa qhapaq kayninman haykuyninmantaqa." (Marcos 10:23-25)

²⁵ Chiqapmi niykichik, manañam uvas rurumanta upyasaqchu, Diospa qhapaq kayninpi musuqta upyanaykama." (Marcos 14:25)

⁴³ Arimateamanta Jose, huk hatun kamachikuq, pay kikin Diospa qhapaq suyunta suyachkaq, hamuspa kallpanchakuspa ... (Marcos 15:43)

Jesusqa yachachirqan Diospa qhapaq kayninqa manan kunan pachapichu kasqanta:

³⁶ Jesusñataqmi kutichirqan: "Qhapaq kayniyqa manam kay pachamantachu. Sichus qhapaq kayniy kay pachamanta kanman karqan chayqa, kamachiykunaqa maqanakunmankam karqan,

judiokunaman ama haywanaypaq; kunanñataqmi qhapaq kayniyqa manam kaymantachu." (Juan 18:36)

Jesusqa yachachirqanmi, Qhapaqnin hina kutimusqan qhipamanmi Qhapaq Suyu chayamunanta:

³¹ "Runap Churin k'anchayninpi hamuqtin, llapan ch'uya angelkunapas paywan kuskataq, chaypachan k'anchayninpa qhapaq tiyanapi tiyaykunqa. ³² Tukuy llaqtakunan paypa ñawpaqinpi huñusqa kanqaku, hinaspan Payqa paykunata t'aqanqa, imaynan huk michiq uwijakunata chiwakunamanta t'aqan hinata. ³³ Uwiakunatan paña makiwan churaykunqa, chiwakunatatataq lluy'i makiwan. ³⁴ Chaymantaqa Qhapaqmi paña maki kaqkunata ninqa: 'Hamuychis, Taytaypa saminchasqankuna, pachap qallariyninmantapacha qamkunapaq wakichisqa qhapaq kayta chaskiychis'. (Mateo 25:31-34)

Diospa Qhapaq Suyu kaypi mana kaptinqa, manan chiqaq allin kawsaytaqa rikusunmanchu, chay suyu sayarichisqa kaptinraqmi. Askha runakuna Diospa qhapaq suyunta mana hamut'asqankuraykun, mana hamut'ankuchu imaynatas Paypa munakuyniyuq kamachikuynin llamk'an.

Diospa Qhapaq Suyunqa manam hamunqachu "mana judío llaqtakunamanta hunt'aynin haykukunankama" (Romanos 11:25)—chaytaq manaraqmi pasasqachu.

Imaynatan nirqan Jesus Diospa Qhapaq Suyu kasqanmanta?

Jesusqa Diospa Qhapaq Suyun imayna kasqanmanta wakin sut'inchaykunata quwarqanchik:

²⁶ Hinaspan nirqan: "Diospa qhapaq kayninqa huk runa allpaman muhuta ch'iqichiq hina, ²⁷ tutataq puñuspa p'unchawtaq hatarispa, muhutaq p'allpaspa wiñan, pay kikinga manan yachanchu imaynatas. ²⁸ Allpaqa kikinmantam rurun: ñawpaqta qorota, chaymanta raphita, chaymanta hunt'a ruruta raphi ukhupi. ²⁹ Ichaqa ruruqa q'illuyachikuptinñam, usqhaylla hoq'anata churaykun, poqoyña kasqanrayku." (Marcos 4:26-29)

¹⁸ Chaymanta nirqan: "Imaynataq Diospa qhapaq kayninri? Imawantay rikch'anachisay?" ¹⁹ Sinapura muhuman rikch'akun, chayta huk runa hurquspa huertanman churaykurqan; chaytaq wiñaruspa hatun sach'a tukurqan, hinaspataq hanaq pacha p'isqukuna k'allmanpi wasichakurqanku." ²⁰ Hinaspataq yapamanta nirqan: "Imaman rikch'anachisay Diospa qhapaq kayninta?" ²¹ Huk warmi kimsa tupu hak'uman pakasqan p'uchqu hinam, llapan p'uchquyachinankama." (Lucas 13:18-21)

Kay rikch'anachiykunaqa rikuchinmi, qallariypiqa Diospa Qhapaq Kaynin ancha huch'uylla kasqanta, ichaqa wiñanqa—tukukuyninpitay mana tukukuq pachantinpi kanqa.

Lucas hinallataq qillqarqan:

²⁹ Inti llusqsimuyamanta, inti chinkaykuymanta, chinchay lawmanta, qulla lawmantawanmi hamunqaku, hinaspa Diospa qhapaq kayninpi tiyaykunqaku. (Lucas 13:29)

Chayhinam, Diospa Qhapaq Suyunqa tukuy pachamanta runakunayuy kanqa. Manam Israel llaqtamanta aylluyukunallapaqchu nitaq huk sapay llaqtakunallapaqchu kanqa. Tukuy lawkunamanta runakuna kay qhapaq suyupi tiyaykunqaku.

Lucas 17wan Qhapaqsuyu

Lucas 17:20-21 nisqaqa wakin runakunatam pantachin. Ichaqa manaraq chayman yaykushaspa, qhawariy runakunaqa chiqapuni Diospa Qhapaq Suyunpi mikhunankuta:

¹⁵ "Saminchasqa kachun Diospa qhapaq kayninpi t'antata mikhuq runaqa!" (Lucas 14:15)

Runakuna (hamuy pachapi) Diospa Qhapaqsuyunpi mikhunqaku chayqa, manan kunan sonqonkupi churasqa imallachu, wakin pantasqa t'ikraykuna utaq mana allin hamut'aykuna Lucas 17:21 nisqamanta wak hinata niptinpas.

Lucas 17:20-21 nisqamanta AFV t'ikrayqa wakin runakunata hamut'anankupaq yanapanman:

²⁰ Pharisaokuna payta tapuqtinku hayk'aqchus Diospa qhapaq suyun hamunqa, payqa paykunata kutichispa nirqan: "Diospa qhapaq suyunqa manan qhawaspa hamunchu; ²¹ Manataqmi ninkumanchu: 'Qhaway, kaypin kashan!' nitaq: 'Qhaway, chaypin kashan!' nispapas. Imaraykuchus qhaway, Diospa qhapaq suyunqa qankuna chawpinpin sayashan." (Lucas 17:20-21, AFV; qhawallaytaq NASB chaymanta ESV t'ikrasqakunata)

Qhawariychik Jesusqa mana kutirikuq, aycha munaq, iskay uya Fariseokunaman rimachkasqanta. Jesusqa "paykunata kutichirqan," — Fariseokunan Jesusta tapurqanku. Paykunaqa manan riqsiyta munarqankuchu Payta.

¿Paykunaqa IGLESIAPICHU karqanku? ¡Manam!

Jesusqa manataqmi rimarqachu huk utqaylla huñunakuna wasimanta. Manataqmi rimarqachu yuyaypi utaq sunqupi sientikuykunamantapas.

Jesusqa KAMACHIKUYninmantam rimachkarqa! Fariseokunaqa manam paytaqa huk iglesiamanta tapurqakuchu. Manam imatapas yacharqakuchu huk Musuq Testamento iglesia qallarinanmanta. Manam huk sumaq sunqu yuyaymantachu tapurqakuchkarqaku.

Pipas yuyaykunman Diospa Qhapaq Kayninqa IGLESIA kasqanta — hinaspa Diospa Qhapaq Kayninqa Fariseokunap "ukhunpi" kasqa — ¿Iglesiaqa Fariseokunap ukhunpichu karqa? ¡Manam chaynachu karqa!

Chay hina yuyaymanayqa asina hinam, ¿manachu? Wakin Protestante t'ikraykuna Lucas 17:21 nisqamanta huk chikan "Diospa Qhapaq Suyuqa "qankunap ukhuykichikpim" kachkan" (NKJV/KJV) nispa t'ikrasqankupas, Romanu Católico *Musuq Jerusalem Biblia* nisqapas allintam chayta t'ikran "Diospa qhapaq suyunqa qankunap chawpiykichikpim kachkan" nispa.

Jesusmi fariseokunap chawpinpi karqan—Paymi chay Qhapaq Suyuq Qhapaqnin kanan karqan. Kunanqa, fariseokunaqa Diospa Qhapaq Suyunta suyachkasqankuta yuyarqanku. Ichaqa pantasqatam chayta

hap'iqarqanku. Jesusmi sut'incharqan mana huk llaqtallapaq, nitaq judiokunallapaq pisilla Qhapaq Suyu kananmanta, imaynam paykuna yuyarqanku hinata (manataqmi huk iglesia hinachu kunan wakin runakuna iñinku hina). Diospa Qhapaq Suyunqa manan runakunap achka rikuna qhapaq suyunkuna hinallachu kanman karqan, mayqinkunatachus runakuna rikuchispa ninkuman karqan: "Kaymi, kaypi" utaq "chaymi qhapaq suyun, chaypi".

Jesus kikinmi chay Qhapaq Suyuq QHAPAQNIN kananpaq paqarirqan, Pilatoman sut'ita nisqanman hina (Juan 18:36-37). Yachay, Bibliaqa sapa kutim "qhapaq" hinallataq "qhapaq suyu" simikunata hukninta hukninwan hina llamk'achin (kayhina: Daniel 7:17-18,23). Hamuq Pachapi Diospa Qhapaq Suyunpa QHAPAQNINQA, chaypacha chaypi, Fariseokunap waqtanpi sayasharqan. Ichaqa paykunaqa manan Qhapaqninku hina riqsirqankuchu (Juan 19:21). Kutimuqtinqa, kay pacha runakunaqa paytaqa qhisachanqaku (Apocalipsis 19:19).

Jesusqa, Lucas 17 kaq qatinqin versiculokunapi, iskay kaq kutimuyninmanta willallarqantaq, chaypacha Diospa Qhapaq Suyun TUKUY PACHATA kamachinqa (Moffatt t'ikrasqawan):

²²Yachachisqankunataq nirqan: "P'unchawkuna hamunqa, chaypachataq runa Churip huk p'unchawnintapas rikuyta yanqalla anchatapuni munapayankichik. ²³Runakunataq ninku: 'iQhawariychik, kaypin kachkan!' 'iQhawariychik, chaypin kachkan!' nispa ninku, ichaqa ama llusqsiychikchu nitaq qatiychikchu, ²⁴imaynan huk law hanaq pachamanta huk lawman illapa k'ancharin, chaynallataqmi Runaq Churinpas kikin p'unchawninpi kanqa. ²⁵Ichaqa ñawpaqtaqa hatun ñak'ariykunata muchunanmi, kay kunan miraykunap qhisachasqan kananmi. (Lucas 17:22-25, Moffatt)

Jesusqa k'anchaypa llipiypininmantam rimarirqan, Mateo 24:27-31 nisqapi hina, tukuy pachata kamachinanpaq iskay kaq kutimuyninta willaspa. Jesusqa manam ninchu runankuna kutimuptin mana rikuyta atinankuta—paykunaqa rikunqakum (qhawaychik Hechos 1:11).

Ichaqa, aswan achka runakunaqa manam REYnin hina riqsinkuchu (Apocalipsis 11:15) hinaspa Paypa contranpi maqanakunqaku (Apocalipsis 19:19)! Askha runakunan yuyanqaku Jesusqa Anticristop rikch'aynin kasqanta. Jesusqa manan nirqanchu Diospa Qhapaq Suyun chay fariseokuna ukhupi kasqantaqa—aswanpas huklawpin paykunata nirqan mana chay Qhapaq Suyuman haykunankuta iskay uya kasqankurayku (Mateo 23:13-14). Manallataqmi Jesusqa nirqanchu Iglesia chay Qhapaq Suyu kananta.

Diospa Qhapaq Suyuqa runakuna huk p'unchaw haykunankupaq hinam —chanin runakunap kawsarichiyninpi hina! Ichaqa, Abrahampas wak ñawpa taytakunapas manaraqmi chaypi kachkankuchu (Hebreos 11:13-40 nisqata qhaway).

Yachachisqankunaqa yacharqankun Diospa Qhapaq Suyun mana chaypacha paykunap ukhunpi kasqanta, hinaspapas rikhurinan kasqanta, kay qatiqnin, Lucas 17:21 qhipaman hamuq, rikuchisqanman hina:

¹¹ Paykuna chaykunata uyariptinmi, huk rikch'anachiytawan willarqan, Jerusalenman qayllapiña kasqanrayku, hinaspapas paykunaqa Diospa qhapaq suyun chaypacha rikhurinanta yuyasqankurayku. (Lucas 19:11)

Qhapaq Suyuqa sut'in hamuq pachapi kasqan

Imaynatan yachawaqchis Qhapaq Suyu qayllapiña kasqanta? Chay tapukuyta kutichispa, Jesusqa willakuykunamanta imakuna kananmanta willarqan (Lucas 21:8-28), chaymantataq yachachirqan:

²⁹ Higuera sach'ata qhawariychik, llapan sach'akunatapas. ³⁰ T'ikachkaptinñataq, qankunapuni rikunkichik hinaspa yachankichik ruphay pacha qayllapiña kasqanta. ³¹ Chaynallataq qankunapas, **kaykunata pasachkaqta rikuspaqa, yachaychik Diospa qhapaq kaynin qayllapiña kasqanta.** (Lucas 21:29-31)

Jesusqa munarqan runankuna profeciakunata qatinankuta, Chay Apu Yayap Qhapaq Kaynin hayk'aq hamunanta yachanankupaq. Jesusqa huklawpipas runankunata nirqan profeciakunata qhawarinankupaq hinallataq yuyaywan uyarinankupaq (Lucas 21:36; Marcos 13:33-37).

Jesupa nisqankunata mana kasukuspapas, achka runakunaqa mana chaninchanchu profeciáakunawan tupasqa kay pachapi imakuna pasasqanta qhawariyta.

Lucas 22 & 23 nisqapi, Jesusqa yapamanta rikuchirqan Diospa Qhapaq Suyun hamuq pachapi hunt'akunan kasqanta, kayhinata yachachispa:

¹⁵"Ancha munaywanmi munarqani qankunawan kay Pascua mikhunata mikhuyta, ñak'arichkaspay manaraq; ¹⁶imaraykuchus niykichikmi, manañam chayta mikhusqaychu, Diospa qhapaq kayninpi hunt'akunankama." ¹⁷ Chaymantaqa payqa qiruta hap'ispa, añaycharqan, hinaspa nirqan: "Kayta hap'iychis, qankunapura rak'inakuychis; ¹⁸ imaraykuchus niykichis, manañam upyasaqchu uvas rurumanta, Diospa qhapaq kaynin hamunankama." (Lucas 22:15-18)

³⁹ Ichaga paywan kuruspi warkhusqa huchasapakunamanta hukninmi k'aminakuspa nirqan: "Qam Mesías kaspaykiqa, qam kikiykita qispichiy, hinallataq ñuqaykutapas qispichiwayku". ⁴⁰ Huknin masintaq k'amirqan, hinaspa nirqan: "¿Manachu Diosmanta mancharikunki? Qampas paywan kуска huchachasqam kachkanki. ⁴¹ Ñuqaykutaq chaninllatam huchachasqa kachkaniku, imaraykuchus huchaykuman hinam kutichisqa kachkaniku, kay runataq mana imanaq huchatapas ruwarqanchu." ⁴² Hinaspan Yeshua-ta nirqan: "Apuy, Qhapaqsuyuykiman hamuspaqa, ñuqamanta yuyariway." ⁴³ Ichaga Yeshua payman nirqan: "Cheqaqtapunim niyki, kunan p'unchawmi Paraíso nisqapi ñuqawan kanki." (Lucas 23:39-43, Arameo simipi, sut'in simikunapi)

Diospa Qhapaq Suyunqa manan Jesus wañuchisqa kasqan qhipallachu hamurqan, imaynan Marcospas Lucaspas rikuchiwanichis hinata:

⁴³ Arimateamanta Jose, huk hatun kamachikuq, pay kikinpas Diospa qhapaq kayninta suyaspa, hamuspa kallpachakuspa ... (Marcos 15:43)

⁵¹Payqa Arimateamanta karqan, judiokunap llaqtanmanta, pay kikinpas Diospa qhapaq kayninta suyachkarqan. (Lucas 23:51)

Kawsarimpuy qhipanmi (1 Corintios 15:50-55) Cristianoskuna musuqmanta paqarimunqaku Diospa Qhapaq Suyunman haykunankupa, Juanpa qillqasqan hina:

³ Jesusñataq kutichispa nirqan: "Chiqaqpuni, chiqaqpuni niyki, sichus pipas musuqmanta mana paqarinqachu chayqa, manan Diospa qhapaq kaynintaqa rikunmanchu." ⁴ Nicodemoqa payman nirqan: "Imaynatan huk runa machu kaspas paqarinman? Mamap wiksanman iskay kutita haykuspa paqarinmanchu?" ⁵ Jesusñataq kutichispa nirqan: "Chiqapmi, chiqapmi niyki, sichus pipas unumantawan Espiritumantawan mana paqarinqachu chayqa, manan Diospa qhapaq kayninman haykunmanchu." (Juan 3:3-5)

Diospa runankunallam waranqa wata qhipa kaq tukukuyninpi Diospa Qhapaq Suyunta rikunqaku.

Kunanqa allinta hamut'aychis, Jesus kawsarichisqa kasqan qhipaman, payqa yapamanta Diospa Qhapaq Kayninmanta yachachirqan:

³ Payqa ñak'arisqanmanta qhipaman kawsasqanta rikuchirqan, achka mana pantay atiq rikuchiynunawan, tawa chunka p'unchaw paykunaman rikuchikuspa, Diospa qhapaq kayninmanta rimaspa. (Hechos 1:3)

Jesuspa ñawpaq kaq qhipa kaq willakuyninkunaqa Diospa Qhapaq Suyunmantam karqan! Jesusqa chay Qhapaq Suyuwan yachachinanpaq willakuq hinam hamurqan.

Jesusqa Apóstol Juanmantawanmi qillqachirqan, kay pachapi kanqa waranqa wata Diospa Qhapaq Suyunmanta. Qhaway imatachus Jesusqa Juanmanta qillqachisqanta:

⁴Rikurqani umankumanta kuchusqa kasqankumanta Jesuspaq hinaspa Diospa Siminpaq willasqankurayku kaqkunap nunankunata, mana chay sallqa animata nitaq rikch'aynintapas yupaychasqankuta, nitaq chay unanchantapas mat'inkupi nitaq

makinkupi chaskisqankuta. Hinaspa kawsarqanku, Cristowan kuska waranqa wata kamachirqanku. (Apocalipsis 20:4)

Ñawpaq cristianokunaqa yachachirqanku waranqa wata Diospa Qhapaq Suyu kay pachapi kananta, hinaspa kay pachapi kamachikuykunata rantinchananta, Bibliaq yachachisqanman hina (qhawariy Apocalipsis 5:10, 11:15).

Imaraykun, Diospa Qhapaq Suyu ancha chaniyuq kaptinqa, mana aswan askha runakuna chaymanta uyariqankuchu?

Hukninqa, Jesus pakasqa yachay nispas sutichasqanraykun:

¹¹ Hinaspataq paykunata nirqan: 'Qamkunamanqa Diospa qhapaq kayninpa pakasqa yachayninta yachanaykichispaqmi qukusqa kachkan; hawa kaqkunamanrí, tukuy imapas rikch'anachiykunallapim chayamun. (Marcos 4:11)

Kunan p'unchawkamapas Diospa chiqaq Qhapaq Suyuqa askha runapaqqa huk pakasqa yachaymi, imaynan Diospa yuyaykusqanpas (qhawariylla qhasimanta liwrunchikta, internetpi www.ccog.org nisqapi, kay sutiwan: [DIOSPA YUYAYKUSQANPA PAKASQA YACHAYNIN ¿IMANASQATAQ DIOSQA KAMARIRAN IMATAPAS? ¿IMANASQATAQ DIOSQA QAMTA RURASURAN?](#)).

Hinallataq yuyariychik, Jesuspa nisqanta, pacha tukukuyqa (utqhaylla) chayamunqa, Diospa qhapaq kayninmanta allin willakuy tukuy pachapi llapan llaqtakunaman willasqa kaptinña, rikuchinapaq hina:

¹⁴ Hinaspataq kay Qhapaq Suyuq Allin Willakuyninqa tukuy pachapi llapan llaqtakunaman huk testigo hina willasqa kanqa, chaymantataq tukukuynin hamunqa. (Mateo 24:14)

Diospa Qhapaq Kayninmanta Allin Willakuyta willayqa ancha chaniyuqmi, **kay pacha tukukuy pachakunapitaq** hunt'akunan. Chayqa huk "allin willakuymi", runakunap llakikuyninkunapaq chiqap suyakuyta qusqanrayku, kamachikuq umalliqkuna imatapas yachachiptinkupas.

Jesuspä siminkunata qhawarispäqa, sut'in kananmi chiqäq Cristiana iglesia kunanpäqa chay Diospa qhapaq kayninmanta allin willakuyta willanan kasqan. Kayqa Iglesiapäq ñawpäq kaq ruwana kanan. Hinaspapas kayta allinta ruwanapaqqa, achka simikunapim rimanachikunan. Kaytam Diospa Iglesia Qatipaynin nisqa ruwayta kallpachakun. Chayraykutaqmi kay p'anqa may achka simikunaman t'ikrasqa kachkan.

Jesuspä yachachirqanmi aswan askha runakuna mana Paypa ñanninta chaskinankuta:

¹³ "K'ikllu punkunta haykuychis; imaraykuchus hatunmi punkun, mast'arisqataqmi ñan wañuyman pusaq, chaymanñataqmi achka runakuna haykunku. ¹⁴ K'ikllullataqmi punkun, sasa ñan kawsayman pusaq, pisi runakunallataqmi chayta tarinku. (Mateo 7:13-14)

Diospa Qhapaq Kayninmanta Allin Willakuyqa kawsaymanmi pusan!

Yachanapaq hinam, achka Cristiana nisqa runakuna mana reparankupas hina kaptinpas, Cristoqa Diospa Qhapaq Suyunmanta Allin Willakuyta willayman astawan kallpachakusqanmanta, kay pachallapi Diosmanta yachaqkuna hinallataq ñawpa kawsaymanta yachaqkunapas allintam hamut'arqanku Biblia chiqapta chayta yachachisqanta.

Ichaqa, Jesus kikinmi yachachisqankunata kamachirqan Diospa Qhapaq Kayninmanta Allin Willakuyta yachachinankupaq (Lucas 9:2,60). Hamuq qhapaq kayqa Diospa kamachikuyninkunapi sayasqa kanqa, chaymi thak kayta allin kawsaytapas apamunqa—kay pachapitaq chay kamachikuykunata kasukuyqa cheqaq thak kaymanmi pusan (Salmos 119:165,172; Efesios 2:15).

Chay Diospa Qhapaq Suyumanta allin willakuyqa Ñawpa Rimanakuy qillqakunapim riqsisqa karqa.

3. ¿Ñawpaq Testamento nisqapi Diospa Qhapaq Suyun riqsisqachu karqan?

Jesupaq ñawpaq kaq qhipa kaq qillqasqa yachachikuyninpas Diospa Qhapaq Kayninmanta allin willakuyta willaymi karqan (Marcos 1:14-15; Hechos 1:3).

Diospa qhapaq suyunqa Jesupaq pachanpi judiokunap reqsinanpunim karqa, qillqankupi nisqanrayku, chaytaqa kunanqa Mawk'a Testamento nispa sutichanchik.

Danielqa Qhapaq Suyumanta Yachachirqan

Profeta Danielmi qillqarqan:

⁴⁰Tawa ñiqin qhapaq suyutaqmi fierro hina sinchi kanqa, imaraykuchus fierroqa tukuy imata p'akipun, thuñichinpas; fierro ñit'iq hina, chay qhapaq suyutaqmi p'akinga, hinaspa wakinkunatapaspas ñit'inqa. ⁴¹ Qam rikurqanki chaki ruk'anakunata, wakinqa t'uru llañumanta, wakinñataq fierromanta kasqanta, chay suyup kamachiyninga rak'isqa kanqa; ichaqa fierroq kallpanqa paypi kanqa, imaynan rikurqanki fierrota t'uru llañuwan chaqrusqata. ⁴² Hinaspapas imaynan chakiq ruk'anankuna wakinqa fierromanta, wakinñataq t'uru llañumanta karqan, chaynallataqmi chay suyup kamachiyninga wakinqa sinchi kanqa, wakinñataq p'akikuqlla. ⁴³ Imaynan qhawarqanki fierrota t'uruwan chaqrusqata, chaynallataqmi runakunap mirayninkuwan chaqrukunaku; ichaqa manan hukllachu kanqaku, imaynan fierroqa manan t'uruwan chaqrukunchu. ⁴⁴ Kay qhapaqkunap p'unchawninkunapitaqmi hanaq pachap Diosnin huk qhapaqkayta sayarichinqa, chaytaq manan hayk'aqpas thuñichisqachu kanqa; chay qhapaqkaytaq manan huk runakunaman saqisqachu kanqa; llapan kay qhapaqkaykunata p'akirispas tukuchinqa, hinaspataq pay kikin wiñaypaq sayanqa. (Daniel 2:40-44)

¹⁸ Ichaqa Qhapaq-Apu-pa ch'uya runankunan qhapaq kayta chaskinqaku, chay qhapaq kaytataq wiñaypaq hap'inqaku, wiñay-wiñaypaqpuni.' (Daniel 7:18)

²¹ "Qhawachkarqanim; chay kikin waqrañataqmi santukunawan maqanakuchkarqa, paykunatataq atipachkarqa, ²² P'unchawkunap ñawpaqnin hamunankama, Hanan Pacha Apu Santunkunapaqpas huk taripay ruwakunankama, santunkunapaqpas qhapaq suyuta hap'inankupaq pacha chayamunankama. (Daniel 7:21-22)

Danielmanta yachanchik Diospa Qhapaq Kaynin kay pachapi qhapaq kaykunata chinkachinqa chay pacha hamunanta, hinaspataq wiñaypaq kananpaq. Hinallataq yachanchik ch'uya runakuna kay qhapaq kayta chaskinankupaq paykunapaq rak'iynin kananta.

Danielpa willakuyninkunamanta achka rakinakunaqa 21 kaq pachak watapi tiempunchikpaqmi.

Qhawariy Musuq Testamentomanta wakin qillqasqakunata:

¹² "Rikusqayki chunka waqrakunaqa chunka qhapaqkunam, paykunaqa manaraqmi qhapaq kayta chaskinkuchu, ichaqa huk horallapaqmi chay sallqa uywa kaqwan kuska qhapaq kayta chaskinku. ¹³ Paykunaqa huk yuyayllapim kanku, hinaspa atiyninkuta kamachiyninkutapas chay sallqa animalman qunqaku. ¹⁴ Paykunaqa Uwija Uñawanmi maqanakunqaku, hinaspa Uwija Uñaqa paykunata atipanqa, payqa Apukunap Apunmi, Qhapaqkunap Qhapaqninmi; paywan kaqkunataqmi waqyasqa, akllasqa, iñiqkunam kanku." (Apocalipsis 17:12-14)

Chaymi, Mawk'a Testamentopipas Musuq Testamentopipas rikunchik pacha tukukuypi chunka rakiyuq kay pachapi huk qhapaq suyu kananta, hinaspataq Dios chayta thuñichispa Kikinpa qhapaq suyunta takyachinanta.

Isaíasqa Diospa Qhapaq Kayninmanta Yachachirqan

Diosmi Isaías profetata sunqucharqan Diospa Qhapaq Kayninpa ñawpaq kaq rak'inmanta qillqananpaq, waranqa wata kamachikuymanta, waranqa wata kamachikuy sutiwan riqsisqa, kay hinata:

¹ Jesépa saphinmanta huk k'allma llusqsimunqa, saphinkunamantataq huk ch'eqe wiñanqa. ² Apupa Samaynin paypi samarinqa, Yachaypa hamut'aypa Samaynin, Yuyaychaypa atiyapa Samaynin, Yachaypa Apupa manchakuyninpa Samaynin.

³ Paypa kusikuyninqa Apu Yayapa manchayninpim kachkan, Manataqmi ñawinkunap qhawayninwanpas taripanchu, Manallataq ninrinkunap uyarisqanwanpas kamachinchu; ⁴ Aswanpas chanin kaywan wakchakunata taripanga, Cheqaq kaywantaq kamachinqa

pachapi llamp'u sunqukunapaq; Payqa siminpa q'aswanmi pachata takanqa, siminpa samayninwantaqmi mana allinkunata wañuchinqa. ⁵Chanin kaymi wiqawninpa watan kanqa, hunt'aq kaytaq wiqawpa watan.

⁶"Atuqpas uwija uñawanmi tiyakunqa, uturunkuqa chiwa uñawanmi siringa, wawsa, wayna leónpas wira uwiwanmi kуска kanqaku; huch'uy wawataqmi paykunata pusanqa. ⁷Wakapas ukumarikipas q'achutam mikhunqaku; uñankunapas kуска siringaku; leónpas wakakuna hinam q'achuta mikhunqa. ⁸ Ñuñuq wawaqa k'irawampap t'uquninpi pukllanqa, Lichi ch'akichisqa wawataq makinta q'umir mach'aqwaypa wasinman churanqa. ⁹ Manan llakichinqakuchu nitaq wañuchinqakuchu llapan Ch'uuya Orqoypi, Imaraykuchus kay pachaqa Apunchikpa yachayninwan hunt'a kanqa, imaynan yaku mama quchata hunt'an hinata.

¹⁰ "Chay p'unchawpitaqmi Jesépa saphin kanqa, runakunapaq unancha hina sayarinanpaq; llapan pagano runakunam payta maskhanqaku, samanapas ancha k'anchaqmi kanqa." (Isaías 11:1-10)

Kayta Diospa Qhapaq Kayninpa ñawpaq rakin utaq ñawpaq mit'an nispa sutichani, imaraykuchus kayqa huk pacha kanqa maypichus aychapi kaq kanqa (manaraq ch'uuya llaqta, Musuq Jerusalen hanaq pachamanta uraykamuchkaspa, Apocalipsis 21), hinaspataq waranqa wata unanqa. Isaíasqa kay mit'a aychapi kaq kasqanta takyachirqan kaynata qatichispa:

¹¹ Chay p'unchawmi Señor Dios iskay kutitaña makinta churaykunqa, Asiria suyumanta, Egipto suyumanta, Patrosmanta, Kusmanta, Elam suyumanta, Sinar suyumanta, Hamat llaqtamanta, mama quchap wat'ankunamantawan qhipaq llaqtanta kutichimunanaq.

¹² Payqa huk unanchata sayarichinqa llaqtakunapaq, Hinaspa huñunqa Israelpa qarqosqankunata, Huñunqataq Judapa ch'iqisqankunata Tukuy pachamanta. ¹³ Chaynallataqmi Efraimpa ch'ikikuynin chinkanqa, Judapa awqankunataqmi chinkachisqa kanqaku; Efraimqa manañam Judata ch'ikinqachu, Judataq manañam Efraimta ñak'arichinqachu. ¹⁴ Ichaqa paykunaqa Filisteokunap rikranman inti chinkaykuy ladoman phawanqaku; Hukllachasqataq Inti Lluqsimuy runakunata q'imichanqaku; Edom Moab llaqtakunapim makinkuta churaykunqaku; Amón runakunataq paykunata kasunqaku. ¹⁵ Apu Yayaqa Egipto Quchap siminta tukuyta chinkanachinqa; Kallpasapa wayranwanmi makinpi k'umpunanta mayu patapi kuyuchinqa, chaytaq qanchis mayuchakunapi takanqa, runakunataq ch'aki chakillawan chimpachinqa. ¹⁶ Paypa runankunamanta puchuqkunapaqmi huk hatun ñan kanqa, mayqinkunachus Asiriamanta qhipanqaku, imaynan Israelpaq karqa Egiptop hallp'anmanta llusqsimusqan p'unchawpi. (Isaías 11:11-16)

Isaíaspas Diospa Siminwan qillqanapaq sunquchasqa karqan:

² Qhipa p'unchawkunapitaqmi kanqa, Apu Yayap wasinpa urquninqa tukuy urqkunap hawanpi takyachisqa kanqa, muqukunamantapas aswan hatunchasqa; llapan nacionkunataq chayman purinqaku. ³ Askha runakunan hamunqaku, nispataq ninqaku: "Hamuychis, Apu Yayap orqonman wicharisunchis, Jacobpa Diosninpa wasinman; Paymi ñanninkunata yachachiwasun, ñanninkunapitaq purisunchis." **ZiÓNmantan kamachikuy lloqsinqa**, Jerusalenmantataq Apu Yayap simin. ⁴ Paymi llaqtakunapura taripanqa, askha runakunataq k'aminqa; Espadankuta aradokunamanmi tikranqaku, Lanzankutataq podana kuchunakunaman; **Nacionqa manan nacionpa contranpi**

espadata huqarinqachu, Manataqmi maqanakuyta yachanqakuchu... ¹¹Runap hatun qhawariyninqa p'ampasqan kanqa, Runakunap hatun kayninqa k'umuykuchisqan kanqa, Chay p'unchawpitaq Señorllan hatunchasqa kanqa. (Isaías 2:2-4,11)

Chayhinam, kay pachapi haw kayaypaq musquypi hina pacha kanqa. Tukukuyninpiqa, kayqa wiñaypaqmi kanqa, Jesuspa kamachisqan. Hukniray qillqasqakunapi hapipakuspa (Salmo 90:4; 92:1; Isaías 2:11; Oseas 6:2), Judiukunap Talmudnin yachachin kayqa waranqa watakuna unanqanta (Talmud Babilónico: Tractate Sanhedrin Folio 97a).

Isaíaspas kay qatinqinta qillqanapaqmi sunquchasqa karqan:

⁶ Ñuqanchikpaqmi huk Wawa paqarimun, ñuqanchikpaqmi huk Churi quwasqa kachkan; Kamachikuytaqmi rikranpi kanqa. Sutinmi sutichasqa kanqa: T'ukuna, Yuyaychaq, Atiyniyuq Dios, Wiñay Tayta, Thak Kaypa Qhapaqnin. ⁷ Kamachikuyninpa thak kayninpa wiñayninqa mana tukukuyniyuqmi kanqa, Davidpa tiyanapi qhapaq kayninpiapas, chayta allichananpaq takyachinanpaqpas chaninchaywan chanin kaywan, chay pachamanta wiñaypaq. Tukuy Awqaqkunap Apunpa sinchi munakuyninmi kayta hunt'anqa. (Isaías 9:6-7)

Qhawariy Isaías nisqanman hina, Jesus hamuspa huk qhapaq suyuta kamachiyniyuqta sayarichinanta. Askha Cristopi iñiqkuna kay qillqata ñawinchanku chaypas, aswantaqa sapa wata Diciembre killapi, mana allintachu reparanku Isaíaspa willasqan kasqanta, manan Jesuspa paqarisqanllamantachu. Bibliaqa rikuchinmi Diospa Qhapaq Suyun huk kamachiyniyuq kasqanta, kamachisqa runankunapaq kamachikuykunayuq, hinaspapas Jesus chaypa qhapaqnin kananta. Isaías, Daniel, hukkunapas chaymanta willarqanku.

Diospa kamachikuyninkunaqa munakuypa ñanninmi (Mateo 22:37-40; Juan 15:10), hinaspataq Diospa Qhapaq Suyunqa chay kamachikuykunaman hinam kamachisqa kanqa. Chayrayku Diospa Qhapaq Suyunqa, kay pachapi achka runakuna imayna qhawariptinkupas, munakuypim sayasqa kanqa.

Salmos Aswanpas

Manam Danielwan Isafasllatachu Diosqa hamuq Diospa Qhapaq Suyunmanta qillqanankupaq sunqucharqan.

Ezequieltaqa Diosmi sunqucharqan qillqanampaq, Israelpa *llapan ayllunkunamanta* (mana Judiyukunallamantachu) Hatun Ñak'ariy Pachapi ch'iqichisqa kaqkuna waranqa wata qhapaq suyupi huñusqa kanankuta:

¹⁷ Chayrayku kaynata ninki: "Kaynatam nin Apu Diosqa: 'Llaqtakunamanta huñusaqkichik, ch'iqichisqa kasqaykichik suyukunamanta huñusaqkichik, hinaspa Israel allpata qusaqkichik.'" ¹⁸ Chayman rinkuqtaq, chaymanta llapan millay imankunata, llapan millay ruwasqankunatapas qichunqaku. ¹⁹ Chaymantataq paykunaman huk sonqollata qusaaq, musuq samaytataq ukhunkuman churaspa rumi sonqota aychankumanta hurqusaq, aycha sonqotataq qusaaq, ²⁰ kamachikuyniykunapi purinankupaq, taripayniykunatatataq hunt'anankupaq; paykunaqa llaqtaymi kanqaku, ñuqataq Diosninku kasaq. ²¹ Ichaaq, millay imankunata, millay ruwayninkunatapas munaq sunquyuqkunamantaqa, paykunap ruwasqankuta umankuman kutichisaaq," ninmi Apu Dios. (Ezequiel 11:17-21)

Israelpa ayllunkunamanta miraykunaqa manañam ch'iqichisqachu kanqaku, aswanpas Diospa kamachikuyninkunata kasunqaku, millay imakunata mikhunatapas saqinqakutaqmi (Levítico 11; Deuteronomio 14).

Salmos qillqapi Diospa qhapaq kayninmanta allin willakuymanta kay qatiqta qhawariy:

²⁷ Pachap tukuy k'uchunkunaqa Yuyaringaku hinaspa Apu Yayaman kutimunqaku, Hinaspa llaqtakunap llapan ayllunkunaqa Qampa ñawpaqiypiki yupaychanqaku. ²⁸ Imaraykuchus qhapaq suyuqa Apu Yayapmi, Hinaspa payqa llaqtakunata kamachin. (Salmos 22:27-28)

⁶ Ti yana tiyayniykiqa, ¡ay Dios!, wiñaypaq wiñaymi; Chanin kamachikuypa k'aspinmi qhapaq suyuykiq k'aspinga. (Salmos 45:6)

¹¡Apunchikpaq musuq takita takiychis! ¡Apunchikpaq takiychis, llapan kay pacha! ² Apunchikpaq takiychis, sutinpaq saminchaychis; qispichiyninmanta willakuyta p'unchawmanta p'unchaw willaychis. ³Llaqtakunap chawpinpi hatun kayninta willaychis, tukuy runakunap chawpinpi musphay rurayninkunata. (Salmos 96:1-3; qhawayllataq 1 Crónicas 16:23-24)

¹⁰ Tukuy rurayniykikunaqa yupaychasunkin, Apu Yayay, Ch'uuya runaykikunataq saminchasunkin. ¹¹ Paykunaqa qhapaq kayniykimanta willanqaku, Atiyniymantataq rimarinqaku, ¹² Runakunap churankunaman hatun rurayniykikunata riqsichinankupaq, Qhapaq kayniykiq sumaq hatun kaynintapas. ¹³ Qhapaq kayniykiqa wiñaypaq qhapaq kaymi, Kamachikuyniykiq tukuy miraykunapaqmi. (Salmo 145:10-13)

Mawk'a Testamentopi achka qillqaqkunapas qillqarqankutaqmi chay qhapaq suyumanta imaymanakunata (kayhinata: Ezequiel 20:33; Abdías 21; Miqueas 4:7).

Chaymi, Jesus Diospa Qhapaq Suyunmanta Allin Willakuyta yachachiyta qallarishaqtin, uyariqninkunaqa chay qallariy yuyaymanta pisillatapas yacharqankuña.

4. ¿Apostolkunaqa Diospa Qhapaq Suyunmanta Allin Willakuyta yachachirqankuchu?

Askha runakuna yuyanku evangelioqa Jesuspa kawsayninmanta allin willakuylla kasqanta, ichaqa chiqaqqa Jesuspa qatikuqninkuna Diospa Qhapaq Kayninmanta evangelio nisqata yachachisqankum. Chaymi Jesuspa apamusqan willakuyqa.

Apóstol Pabluqa Diospa Qhapaq Kayninmanta Jesusmantawan yachachirqa:

⁸ Hinaspataq sinagogaman haykuspa kimsa killa hunt'a mana manchakuspa rimarqan, Diospa qhapaq kayninmanta yuyaymanachispa iñichispapas. (Hechos 19:8)

²⁵ Kunanqa chiqapmi yachani qamkunap llapaykichikpura Diospa qhapaq kayninmanta willaspa purimusqayta. (Hechos 20:25)

²³ Chaymi paykunap huk p'unchawta churasqanku qhepaman, achka runakuna wasinman hamurqanku, paykunamanmi Diospa Qhapaq Kayninmanta sut'inchaspa chiqapmanta willarqan, Jesusmantapas iñichispa, Moisespa Kamachikuyninmanta, Profetakunap qillqasqanmantapas, paqarinmanta ch'isikama. ... ³¹ Diospa Qhapaq Kayninmanta willaspa, Apunchik Jesucristomanta imaymanakunatapas mana manchakuspa yachachispa, manataqmi pipas hark'arqanchu. (Hechos 28:23,31)

Qhawariy, Diospa Qhapaq Kayninqa manan Jesusmantallachu (payqa ancha chaniyuq kachkaspapas), imaynan Pabloqa Diospa Qhapaq Kayninmanta yachachisqanmanta sapaqta Jesusmantapas yachachirqa.

Pawlaspas Diospa allin willakuynin nispa suticharqan, ichaqa chayqa Diospa Qhapaq Kayninpa allin willakuyninpunin qarqan:

⁹... Diospa allin willayninta willarqaykiku ... ¹²waqyaqniykichik Diospa qhapaq kayninman k'anchayninmanpas allin purinaykichikpaq. (1 Tesalonicenses 2:9,12)

Pawlas pas Cristop allin willakuynin nispa suticharqan (Romanos 1:16). Jesuspa "allin willakuynin", Paypa yachachisqan willakuy.

Yuyariychik, manan huk willakuyllachu karqan Jesus Cristomanta utaq sapa runap qispikuyninmantalla. Pabluqa nirqan Cristop willakuyninpiqa kaykuna kasqanta: Jesusman kasukuy, Paypa kutimunan, hinallataq Diospa taripayninpas:

⁶... Dios ñak'arichiqniykichikkunata ñak'ariywan kutichinanpaq, ⁷qankunatañataq ñak'ariqkunata samachinaykichikpaq, Apunchik Jesus hanaq pachamanta kallpasapa angelninkunawan rikurimuptin, ⁸rawraq ninawan Diosmanta mana yachaqkunata, hinallataq Apunchik Jesus Cristopa evangelionta mana kasukuqkunata ima, vengakuspa. ⁹ Kaykunaqa Señorpa uyanta k'anchayninpa hatun kaynintapas chinkachispa wiñaypaq chinkachisqa kanqaku, ¹⁰ Pay hamuqtin chay P'unchawpi, qullan runankunapi hatunchasqa kananpaq, llapan iñiqkunapura musphasqa kananpaqpas, qankunapura willasqayku iñisqa kasqanrayku. (2 Tesalonicenses 1:6-10)

Musuq Testamentoqa rikuchin chay qhapaq suyu chaskinanchik kasqanta, manan kunan hunt'asqata kapuwasqanchikchu:

²⁸ mana kuyuriq qhapaq suyutam chaskichkanchik. (Hebreos 12:28)

Kunanqa Diospa Qhapaq Kayninpa huknin kayta hap'iyta atinchik, suyayta atinchikpas, ichaqa manaraqmi hunt'asqachu chayman haykurunchik.

Pawlu sut'inta takyachirqan, runaqa mana hunt'asqatachu Diospa Qhapaq Kayninman haykun, wañuspa kawsarimunankamaqa:

⁵⁰ Kunanqa kaytan niykichik, wawqeykuna, aychapas yawarpas manan Diospa qhapaq kayninta chaskinqachu; nitaq ismusqapas mana ismusqata chaskinqachu. ⁵¹ Qhawaychis, huk pakasqa yachaytan willaykichik: Manan llapanchischu puñusunchik, aswanpas llapanchismi hukmanyasunchik— ⁵² huk ch'ipiktallapi, ñawi ch'irmiypi hinalla, qhipa waqachinapi. Trompetam waqanqa,

wañusqakunataq mana ismuspa sayarichisqa kanqaku, ñuqanchiktaq hukmanyachisqa kasunchik (1 Corintios 15:50-52)

¹Chayrayku kamachiyki Diospa ñawpaqinpi, Apunchik Jesucristopa ñawpaqinpi, paymi kawsachkaqkunata wañusqakunatapap taripanaq rikhurimunampi qhapaq kayninpi.

(2 Timoteo 4:1)

Pawluqa manan chayllatachu yachachirqa, aswanpas Jesusqa Dios Yayaman Qhapaq Kayta qunanta:

²⁰ Kunanqa Cristoqa wañusqakunamanta kawsarimun, puñuqkunamanta ñawpaq ruru hina tukuspa. ²¹ Imaraykuchus runarayku wañuy hamurqa, chaynallataqmi runarayku wañusqakuna kawsarimunqaku. ²² Imaynan Adanpi llapan wañunku, chaynallataqmi Cristopi llapan kawsarichisqa kanqaku. ²³ Ichaqa sapankanku kikin kamachiyninpi: ñawpaqtaqa Cristo ñawpaq ruru hina, chaymantaqa Pay hamusqanpi Cristop kaqninkuna. ²⁴ Chaymantaqa tukukuymi hamun, Pay Dios Yayaman qhapaq kayta quspa, llapan kamachikuyta, atiyta, kallpatapas tukuchispa. ²⁵ Payqa kamachikunallanmi llapan awqankunata chakinkunap sakinman churanan kama. (1 Corintios 15:20-25)

Pawlospas yachachirqa mana chanin runakunaqa (kamachikuy p'akiqkuna) mana Diospa Qhapaq Suyunta chaskinankuta:

⁹¿Manachu yachankichik mana allin runakunaqa Diospa qhapaq kayninta mana chaskinankuta? Ama llullachikuychischu. Manan q'ucha puriqkunaqa, nitaq waka yupaychaqkuna, nitaq wasi t'ikraqkuna, nitaq qhari pura q'ucha puriqkuna, nitaq Sodoma llaqtamanta millay ruwaqkunaqa,¹⁰ nitaq suwakuna, nitaq qhapaq kay munaqkuna, nitaq machaqkuna, nitaq k'amiqkuna, nitaq suwakuspa qichuqkunaqa Diospa qhapaq kaynintaqa chaskinqakuchu. (1 Corintios 6:9-10)

¹⁹ Kunanqa aychap ruwasqankunaqa sut'inmi, kaykunam kanku: wasi ukhu hucha, q'icha hucha, qhillichakuy, millay kawsay,²⁰

waka yupaychay, layqa huchallikuy, chiqninakuy, ch'aqwakuna, ch'ikikuykuna, phiñakuykuna, kikinpaq munapayaykuna, t'aqanakuykuna, wak yachaykuna, ²¹ ch'ikikuy, runa wañuchiycuna, machay, q'uchaqaykuna, chaykunaman rikch'akuqkunapas; kaykunamantaqa ñawpaqtaraqmi willarqaykichik, imaynam ñawpaqpipas nirqaykichik hina, chaykunata ruraqkunaqa manam Diospa qhapaq kaynintaqa chaskinqakuchu. (Gálatas 5:19-21)

⁵ Yachankichismi, manam pipas q'ucha puriq, qhillichakuq, nitaq q'añu munaq runa, idolo yupaychaqpas, Cristop Diospapapas qhapaq kayninpi imatapas chaskinqachu. (Efesios 5:5)

Diospa kamachikuyninkuna kan, huchamanta kutirikuytataq mañan, Qhapaq Kayninman haykunapaq. Diosman kasukuyqa mañakun Ch'uya Espirituta chaskinapaq, hinallataq qispiyta tarinapaqpas:

²⁹ ...Pedro apostolkunapas ... nirqanku: "Diosmanmi kasunanchik runakunamantaqa. ... ³² Ñuqaykuqa kaykunamanta Diospa testigonkunam kayku, Ch'uya Espiritupas, mayqintachus Dios payman kasukuqkunaman qun." (Hechos 5:29,32, AFV)

⁵ Cristoqa ...⁸ Payqa Churin kaspapas, ñak'arisqankunawanmi kasukuyta yacharqan. ⁹ Hunt'asqa kaspañataqmi, payta kasukuqkunapaq wiñay kawsaypa qallariqnin tukurqan, (Hebreos 5:5,8-9)

Apóstol Pabluqa yuyaycharqanmi wakin runakuna mana yachachinankuta Jesuspa allin willakuynin kutichiy kasqanta, aswanpas huk ñan chaskisqa kasqanta:

³ Qankunaman gracia, Dios Taytanchikmantawan Apunchik Jesucristomantawanpis hawkeyay kachun, ⁴ paymi kikin qukurqan huchanchikunarayku, kay kunan pachapi millaymanta qispichinanchikpaq, Dios Taytanchikpa munayninman hina, ⁵ paymanmi kachun wiñaypaq wiñay gloria. Chaynapunin. ⁶ Musphani imaynatachus chay hina usqhayllata Cristopa gracianta waqyasusqaykichikmanta huk evangelio mana kaqman

kutirisqaykichikta, ⁷ mana hukchu kaqman; aswanpas kanmi wakin runakuna qamkunata llakichiqkuna, Cristopa evangelionta wakman t'ikrayta munaqkuna. ⁸ Ichaga ñuqayku, utaq hanaq pachamanta huk angelpas, chaskisqaykichikmanta hukniray evangelio willasunkichik chayqa, ñakasqa kachun. ⁹ Ñawpaq nisqaykuman hinam, kunanpas yapamanta nini: sichus pipas chaskisqaykichikmanta hukniray evangelio willasunkichik chayqa, ñakasqa kachun. (Gálatas 1:3-9)

³Ichaga manchakunim, imaynan mach'aqwayqa yachayninwan Evata pantachispa yuyayninta waqllichirqan, chaynallataq qankunap yuyayniykichikpas Cristopi kaq ch'uya kayninmanta waqllichisqa kananmanta. ⁴Imaraykuchus sichus pipas hamuspa ñuqaykuq willasqaykumanta huk Jesusta willasunki, utaq mana chaskisqaykichik Espirituta chaskinkichik, utaq mana chaskisqaykichik huk evangelio nisqata — allinllatachá chaskinkichikman! (2 Corintios 11:3-4)

¿Ima karqan chay "huk" hinallataq "wak" llulla evangelioqa?

Llulla evangelioqa imaymana rak'iyuqmi.

Sapsillaqa, llulla willakuyqa kaymi: Diosman kasukuyta mana munaspapas, paypa ñanninpi chiqamanta kawsayta mana kallpachakuspapas, payta riqsisqaykita nillaymi (qhaway Mateo 7:21-23). Sapaq munayniykupaqlam.

Mach'aqwayqa yaqa suqta waranqa wata ñawpaqta Evata llullakuy willakuyman urmachirqan (Génesis 3)—chaymantapachataq runakunaqa Diosmanta aswan allinta yachasqankuta iñirqanku, allin kaqta mana allin kaqtapas kikinkupaq akllanankupaq. Arí, Jesuspa hamusqan qhipaman, sutinga sapa kutin imaymana llullakuy willakuykunaman yapasqa karqan—chaytaq kunankamapas qatishan, qhipa kaq Anticristopa pachankamapas qatingapuni.

Kunan, Apóstol Pabluq pachanpiqa, llulla evangelioqa chiqap yachaywan pantaywan chaqrusqa karqa, aswantaqa Gnóstico/Místico nisqakunap yachaynin hina. Gnósticos nisqakunaqa iñiq karqaku sapaq yachaymi necesario kasqanmanta, chaynapi espíritu ukhupi yachayta tarinapaq,

qispichiytapas chaskikunapaq. Gnosticokunaqa aychap rurasqan mana imapaqpas kasqanta yuyaykuq karganku, hinaspataq Diospa kamachikuyninta mana kasukuyta munarqankuchu, qanchis kaq p'unchaw samana p'unchaw hina kaqkunapi. Chayhina llulla umalliqkunamanta hukninqa karqan Simón Mago, paytan Apóstol Pedroqa k'amirqan hinaspa willarqan (Hechos 8:18-21).

Ichaqa manan atikullanpunichu

Musuq Testamentoqa rikuchin Filipus Diospa Qhapaqsuyunmanta yachachisqanta:

⁵ Chaymanta Filipas Samaria llaqtaman uraykurqan, paykunaman Cristomanta willaspa. ... ¹² paykunaqa Filipas Diospa qhapaq kayninmanta willaqtin iñirqanku ... (Hechos 8:5,12)

Chaywanpas, Jesus, Pablo, hinallataq yachachisqankunapas yachachirqanku Diospa Qhapaq Suyunman haykuyqa mana atiylla kasqanta:

²⁴ Jesusrí, payta ancha llakisqa qhawarispas, nirqan: "¡Ancha sasam qhapaqkunapaqqa Diospa qhapaq kayninman haykuyqa!"²⁵ "Imaptinchus aswan atikunmi kamillupa yawrita ñit'inata pasayninqa, qhapaq runaptaq Diospa qhapaq kayninman haykuyninmantaqa".

²⁶ Chayta uyarispankutaq nirqanku: "Pitaq chayqa qispichisqa kanman?"

²⁷ Payñataqmi nirqan: "Runakunapaq mana atiy kaqqa Diospaqqa atiyllam." (Lucas 18:24-27)

²²"Askha ñak'ariykunata pasaspan Diospa qhapaq kayninman haykunanchik tiyan." (Hechos 14:22)

³Wawqikuna, qankunamantaqa sapa kutim Dyusta añaychanayku, chayqa allinmi, iñiyniykichik anchatapuni wiñasqanrayku, hinaspapas qankunapura khuyanakuyniykichik astawan yapakusqanrayku, ⁴chaymi ñuqaykuqa Dyuspa iglesiankunapi

qankunamanta hatunchakuyku, llapan ñak'ariykikunapi hinaspa llakikunapi pacienciaykichikmanta iñiyniykichikmantawan, ⁵chayqa Diospa chanin taripayninpa sut'i rikuchinmi, qamkuna Diospa qhapaq kayninpaq chaninchasqa kanaykichispaq, chayraykutaq ñak'arinkichis; ⁶imaraykuchus Diospaqqa chaninmi ñak'arichiqniykichiskunata ñak'ariywan kutichiy, ⁷hinaspataq ñak'arichisqa kaq qamkunaman samayta quwayku, Apunchik Jesus hanaq pachamanta kallpasapa angelninkunawan rikurimuqtin, (2 Tesalonicenses 1:3-7)

Kay pachapi sasachakuykuna kasqanrayku, kunan pachapiqa wakinllam waqyasqa akllasqapas kachkanku chaymanta kanankupaq (Mateo 22:1-14; Juan 6:44; Hebreos 6:4-6). Hukkunataq qhipaman waqyasqa kanqaku, imaynan Biblia nin: "Pantasqa sunquyuqkunaqa hamunqaku hamut'ayman, hinaspa quejakusqakunaqa yachanqaku yachachikuyta" (Isaías 29:24).

Apóstol Pedroqa yachachirqa Diospa qhapaq kaynin wiñaypaq kasqanta, hinallataq Diospa allin willakuyninta sinchita kasunam kasqanta, mana chayqa taripay kanqa:

¹⁰Chayrayku, wawqeykuna, astawanraq kallpachakuychis waqyasqa kasqaykichista akllasqa kasqaykichistapas takyachinaykichispaq, imaraykuchus kaykunata ruwaspaychisqa manan hayk'aqpas urmaykunkichischu; ¹¹chayhinapin Yayanchis Qispichiqninchis Jesus Cristop wiñaypaq qhapaq kayninman ancha askhata haykunaykichispaq ñan qusqa kanqa. (2 Pedro 1:10-11)

¹⁷ Diospa wasinmanta taripay qallarinanpaq pacha chayamunña; sichus ñuqanchikmanta ñawpaqta qallarín chayqa, ¿imataq kanqa Diospa evangelionta mana kasukuqkunap tukukuyninri? (1 Pedro 4:17)

Bibliapa Qhipa Qillqankuna hinallataq Qhapaqsuyu

Bibliapa yachachinmi "Diosqa munakuymi" (1 Juan 4:8,16) nispa, hinallataq Jesusqa Dios kasqanta (Juan 1:1,14)—Diospa Qhapaq Suyunqa huk Qhapaqniyuqmi kanqa, payqa munakuymi, kamachikuyninkunataq

munakuyta yanapan, manan chiqnikuytachu (qhawariy Apocalipsis 22:14-15).

Bibliaqa rikuchillantaqmi Dios huk angelta kachamunanta, paymi Diospa qhapaq suyunmanta wiñay evangelio nisqata willanqa (Apocalipsis 14:6-7), chaymantataq huk angelñataq rikuchinqa hatun rikch'akuptinpas Babilonia urmasqanta (Apocalipsis 14:8-9). Kay willakuykunaqa, pachantin ñawpaqta huk testigo hina chaskisqan evangelioq mana kay pachamanta hamuq takyachiyninkuna kanqa, hinaspataq tukukuy pachapi Diosman hamuq "hatun huñu" runakunapaq imaymanakuna kanqa (Apocalipsis 7:9-14). Mana chay qhipa Babiloniaq atiyin hina, mayqinchus rikhuringa hinaspataq urmanqa (qhawariy Apocalipsis 18:1-18), Diospa qhapaq kayninpa qhipa patanqa wiñaypaqmi:

¹⁵ Chaymanta qanchis ñiqin anqil waqachirqan: Hinaspataq hanaq pachapi hatun kunkakuna uyarikurqan, kaynata nispá: "Kay pachapi qhapaq suyukunaqa Apunchikpa, Cristonpa qhapaq suyunkunañam tukupun, paytaq wiñaypaq wiñay kamachinqa!" (Apocalipsis 11:15)

Jesumi qhapaq kaypi kamachinqa! Bibliañataqmi iskay sutichayninkunata willawanchik:

¹⁶ P'achanpipas chankampipas huk suti qillqasqa kachkan: QHAPAKUNAP QHAPAQNIN, APUKUNAP APUN. (Apocalipsis 19:16)

Ichaqa, ¿Jesullachu kamachinqa? Kay qillqasqata qhawariy:

⁴ Hinaspataq qhawaykurqani tiyanakunata, chaykunapitaq tiyarqanku, paykunamanpas kamachiy qusqa karqa. Chaymantataq qhawaykurqani umankumanta kuchusqa kaqkunap nunankunata, Jesusmanta willasqankurayku, Diospa siminraykupas; mana chay sallqa uywata nitaq rikch'aynintapas yupaychasqankurayku, nitaq chay sananchantapas mat'inkupi nitaq makinkupipas chaskisqankurayku. Paykunataq kawsarirqanku, Cristowan kуска waranqa wata kamachirqanku . . . ⁶ Saminchasqa ch'uyataq paymi, ñawpaq kaq kawsarichiyipi

kaqqa. Paykunapim iskay kaq wañuyqa mana atiyuniyuqchu, aswanpas paykunaqa Diospa Cristopapas taytakurunkunam kanqaku, hinaspa Paywan waranqa wata kamachinqaku. (Apocalipsis 20:4,6)

Cheqaq Cristianuskunaqa kawsarichisqa kanqaku Cristo-wan waranqa wata kamachinankupaq! Diospa Qhapaq Kayninqa wiñaypaqmi kanqa (Apocalipsis 11:15), ichaqa Apocalipsis 20:6 nisqapi ñawpaq kaq kawsarichisqa santokunawan kamachiyqa waranqa wata-llapaqmi karqan. Chayraykun ñawpaqta kayta nirqani qhapaq kaypa ñawpaq patan nipa—aychapi kaq, waranqa wata pata, qhipa kaq, aswan espiritual pata-manta sapaqchasqa.

Apocalipsis qillqapiqa askha imakuna qillqasqa kachkan, waranqa wata kamachikuymanta Diospa Qhapaq Suyunpa qhipa kaq pachankama pasanapaq:

⁷ Waranqa wata hunt'akuptinñataq, Supayqa wichq'asqanmanta kacharichisqa kanqa ⁸ hinaspa llusqispa tawa k'uchupi tiyaq llaqtakunata llullaykunqa, Gogta Magogtapas, maqanakuyapaq huñunankupaq, paykunap yupayninqa mama quchap aqu hina achkha. ... ¹¹ Chaymantataq huk hatun yuraq tiyanata rikurqani, chaypi tiyaqtapas; paypa uyantaq pachapas hanaq pachapas ayqirqanku. Manataqmi paykunapaqqa maypipas tarisqachu karqan. ¹²Hinaspataq rikurqani wañusqakunata, huch'uykunata hatunkunatawan, Diospa ñawpaqinpi sayashaqta, hinaspataq liwrukuna kicharikurqan. Huk liwruyas kicharikurqanmi, chayqa Kawsaypa Liwrunmi. Wañusqakunataq ruwasqankuman hina taripasqa karqanku, liwrukunapi qillqasqa kaqkunawan. ¹³Hinaspataq mama qucha pay ukhupi kaq wañusqakunata qupurqan, Wañuyas Hadespas paykunapi kaq wañusqakunata qupurqankutaq. Hinaspataq sapankanku ruwasqankuman hina taripasqa karqanku. ¹⁴Chaymanta Wañuywan Hadespas nina quchaman wisch'usqa karqanku. Kayqa iskay kaq wañuyi. ¹⁵Kawsay Qillqapi mana tarisqa kaqtaq nina quchaman wisch'usqa karqan. (Apocalipsis 20:7-8, 11-15)

Apocalipsis Qillqaqa rikuchinmi, waranqa wata kamachikuy qhipaman, wiñaypaq arrepentikuyta Diospa ñanninkunatapas qhipanchakuqkunap iskay kaq wañuynin qhipamanpas, Diospa qhapaq suyunpa huk qhipan mit'an kananta:

¹ Kunanqa musuq hanaq pachata musuq pachatapas rikurqani, ñawpaq hanaq pacha ñawpaq pachapas chinkapusqanrayku. Manataqmi quchapas karqañachu. ² Chaymanta ñuqa, Juan, rikurqani chay Ch'uya Llaqtata, Musuq Jerusalen, hanaq pachamanta Diosmanta uraykamushaqta, qusanpaq allichasqa kasarakuq warmi hina sumaqchasqata. ³ Hinaspataq hanaq pachamanta hatun kunkata uyarirqani, kaynata nishaqta: "Qhawariychik, Diospa wasinqa runakunawanmi, paykunawanmi tiyanqa, paykunataqmi paypa llaqtankuna kanqaku. Dios kikinmi paykunawan kanqa, paykunap Diostataq kanqa. ⁴Diosmi ñawinkumanta llapan waqayta pichanqa; manañam kanqachu wañuy, nitaq llakikuy, nitaq qaparikuy. Manañam kanqachu nanay, ñawpaq kaqkunaqa chinkapunmi." (Apocalipsis 21:1-4)

¹ Hinaspataq rikuchiwaran kawsay yaku mayuta, ch'uya, qispi hina, Diospa, Uwija Uñaq ima tiyananmanta llusqsimuqta. ² Ñanpa chawpinpi, mayup iskaynin larunpitaq, kawsay sach'a karqan, chunka iskayniyuq ruruta ruruy, sapa killa rurun quspa. Sach'ap raphinkunaqa llaqtakunap alliyayninpaqmi karqan. ³ Manamña ima ñak'ariypas kanqachu, aswanpas Diospa, Uwija Uñaq ima tiyananmi chaypi kanqa, sirviqninkunataq payta servingaku. ⁴ Paykunaqa uyanta rikunqaku, sutinpas mat'inkupi kanqa. ⁵ Manam tutapas chaypi kanqachu: Manam k'anchanata nitaq intip k'anchaynintapas munankuchu, Apu Diosmi k'anchayta qun. Paykunataq wiñaypaq wiñay kamachinqaku. (Apocalipsis 22:1-5)

Qhawariy, kay kamachikuyqa, waranqa wata qhipaman *kaq*, Diospa kamachinkunatam hap'in, wiñaypaqtaqmi. Ch'uya Llaqta, hanaq pachapi wakichisqa, hanaq pachamanta llusqsimunqa, kay pachamanñataq uraykunqa. Kayqa Diospa Qhapaq Kayninpa qhipa patanpa qallariyninmi. ¡Manañam nanay nitaq ñak'ariy kanqachu!

K'umuykukuqkunaqa pachata chaskinqaku (Mateo 5:5) llapan imakunatapas (Apocalipsis 21:7). Pachaqa, Ch'uya Llaqtapas chaypi kaspas, aswan allinmi kanqa, Diospa ñanninkuna hunt'akunqa chayrayku. Yachaychis:

⁷Paypa kamachikuyninpa wiñayninmanta, thak kayninmantawan mana tukukuyniyuq kanqa, (Isaías 9:7)

Sut'inmi wiñay kanqa Diospa Qhapaq Kayninpa qhipa patan qallarisqan qhipata, llapanmi Diospa kamachikuyninta kasunqa.

Kayqa ancha k'anchaq pacha kanqa:

⁹ Ichaga qillqasqa kasqanman hina: "Ñawichu mana rikurqanchu, ninriñachu uyarirqanchu, nitaq runap sunqunman haykurqanchu Diospa payta munaqkunapaq wakichisqan imakunaqa." ¹⁰ Ichaga Diosqa Espiritunwanmi ñuqanchikman sut'incharqamun. (1 Corintios 2:9-10)

Kayqa munakuy, kusikuy, wiñaypaq sunqu tiyaykuy ima pacham. ¡Ancha sumaq pacha kanqa! Diospa Qhapaq Suyuqa wiñay kawsayta ancha allinman tukuchinqa. ¿Manachu chaypi huknin kayta munanki?

5. Musuq Testamentomanta hawa qillqakunaqa Diospa Qhapaq Suyunta yachachirqanku

Ñawpaq Cristopi iñisqankuta niqkunaqa, ¿chiquap Diospa Qhapaq Suyunmanta evangelio willanankupaq kasqanta yuyarqankuchu?

Arí.

Wata ñawpaqta, North Carolina Hatun Yachay Wasimanta Yachachiq Bart Ehrmanpa huk rimayninpi, payqa kutin kutita, chaninllataq, sut'incharqan kunan pacha achka Cristiana nikuqkunamantaqa hukniray kasqankuta, Jesuspas ñawpaq qatikuqninkunapas Diospa Qhapaq Kayninta willasqankuta. Yachaq Ehrmanpa Cristianismomanta tukuy hamut'ayninqa Diospa Qatikuqnin Iglesiapa hamut'ayninmanta ancha huknirayña kaptinpas, ñuqaykuqa iñiykumanmi qhapaq kaymanta allin willakuyqa kikin Jesupa willasqan kasqanta, qatikuqninkunapas chaypi iñisqankuta. Hinallataqmi yuyaykuman kunan p'unchaw achka Cristianokuna nispa riqsisqakuna chayta mana hamut'asqankuta.

Musuq Testamentomanta Qhipaman Qelqasqa Waqaychasqa Aswan Ñawpaq Qelqa Yachachikuypas

Diospa Qhapaq Suyunqa ancha chaniyuq rakin karqan, "kawsaspa qhipaq aswan ñawpaq hunt'asqa Cristiano yachachikuy" nisqamanta (Holmes M.W. Ancient Christian Sermon. The Apostolic Fathers: Greek Texts and English Translations, 2nd ed. Baker Books, Grand Rapids, 2004, p. 102). Kay *Ñawpaq Cristiano* Yachachikuyqa kaykunatam qhapaq suyumanta nin:

5:5 Aswanpas yachankichikmi, wawqikuna, aycha pachapi qhipakuyniykuqa mana imapaqpas, huk ratullapaqmi, ichaqa Cristop simi qusqanqa hatunmi, musphaypaqmi: hamuq qhapaq suyupi samariy, wiñay kawsaypipas.

Hawa nisqaqa rikuchin qhapaq suyu mana kunanpichu kasqanta, aswanpas hamunqaraq wiñaypaq kanqataq. Chaymantapas, kay ñawpa yachachikuy nin:

6:9 Kunan, sichus kayhina chanin runakunapas kikinpa chanin rurayninkunawan wawankuta qispichiyta mana atinkuchu chayqa, ¿ima takyasqayataq kanman Diospa qhapaq kayninman haykunanchikpaq, sichus bautismunchikta ch'uyata mana q'ichachasqata mana waqaychanchikchu chayqa? Icha, ¿pitaq amachaqninchik kanqa, sichus mana ch'uya chanin ruraykunayuq tarisqa kanchikchu chayqa? 9:6 Chayrayku, munanakusun, llapanchik Diospa qhapaq kayninman haykunanchikpaq. 11:7 Chayrayku, sichus Diospa ñawpaqinpi allin kaqta yachanchik chayqa, qhapaq kayninman haykusunchik, chaskisunchiktaq chay simi qusqakunata, mayqinkunachus "mana ninri uyarirqanchu, nitaq ñawi rikurqanchu, nitaq runap sunqun yuyaykurqanchu."

12:1 Chayrayku suyakusun, sapa pacha Diospa qhapaq suyunta munakuypi chanin kawsaypipas, mana yachasqanchikrayku Diospa rikhurimunan p'unchawta. 12:6 ninmi, Taytaya qhapaq suyun hamunqa.

Kay qillqasqakunaqa rikuchin allin kawsaywan munakuy munasqa kasqanta, manaraq Diospa Qhapaqsuyunman haykusqanchikta, chaytaq Diospa rikhurimunan p'unchaw qhipata kanan kasqanta—chayqa Jesus yapamanta kutimusqan qhipatam. Taytapa qhapaqsuyunmi, chay qhapaqsuyuqa manam Jesusllachu.

Musphana hinam, Diospa waqaychasqan aswan ñawpaq rikch'akuq cristianu willakuyqa, Musuq Testamento nisqanpa yachachisqan kaqlata, hinallataq kunan Diospa Wiñaypaq Iglesia pa yachachisqan kaqlata yachachisqanqa (ichaqa kanmanmi chiqap Diospa Iglesia manta kasqan, ichaqa griego simimanta pisi yachasqaymi hark'awan mana aswan allinta sut'inchayta atinaypaq).

Iskay ñiqin pachak watapi Iglesia Umalliqkuna chaymanta Qhapaqsuyu Allin Willakuynin

Qhawarinapaqmi, iskay kaq pachak watap qallariyninpi Papias, Juanpa uyarikuqnin, Policarpopa masin, Romanokunap Catoliconkunaptaq santo hina qhawarisqan, waranqa watayuq qhapaq suyumanta yachachisqan. Eusebioqa qillqarqan Papiaspa yachachisqanta:

... wañusqakuna kawsarichisqa kasqan qhipata waranqa wata kanqa, chaypachataq Cristop kikin kamachikuynin kay pachapi takyachisqa kanqa. (Papiaspa p'akiy qillqankuna, VI. Qhawayllataq Eusebio, Iglesiapa Wiñay Kawsaynin, Libro 3, XXXIX, 12)

Papiasqa yachachirqan kayqa ancha miray pacha kananta:

Chaynallataqmi, [Pay nirqan] huk trigo muru chunka

waranqa espigayuuq, sapa espigataq chunka waranqa muruyuq, sapa murutaq chunka libra ch'uya, llimp'i hak'uta qunqa; mansanakunapas, muhukunapas, q'achukunapas kaqla achkha kaypi wiñanqaku; llapan uywakunataq, chay pachapi allpaq rurayninkunallawan mikhuspa, thak, kuyakuyniyuq tukuspa, runaq kamachiyninman hunt'asqata kasunqaku." [Kaykunamantaqa Papias, ñawpa runa, Juanpa uyarikuqnin, Policarpotaq masin kaq, tawa kaq qillqanpi qillqaspa willan; payqa pichqa qillqakunatam qillqarqan...] (Papiaspa P'akinkuna, IV)

Musuy Testamento qhipaman qillqasqa *Corintioskunaman* Qillqa *nisqaqa kaynata* nin:

^{42:1-3}Apustulkunam Ñuqanchikpaq Allin Willakuyta Señor Jesucristo-manta chaskirqanku; Jesus Cristotam Dios kachamurqan. Chhaynaqa, Cristoqa Diosmantam, Apustulkunataq Cristomanta. Iskayninkum chayrayku Diospa munayninman hina, churasqa ñiqinpi hamurqanku. Chaymi, kamachikuyta chaskispa, Apunchik Jesucristop kawsarimuyninwan hunt'asqata yachachisqa kaspas, hinaspataq Diospa Siminwan, Ch'uya Espiritup hunt'asqa yachayninwan takyachisqa kaspas, paykunaqa lliw runaman willaspa rirqanku, Diospa qhapaq kaynin hamunanmanta.

Esmirnapi Polycarpqa ñawpaq cristianokunap umalliqninmi karqan, hinallataq Juanpa yachachisqanmi karqan, Juanqa qallariq apostolkuna ukhupi qhipa kaq wañuqmi karqan. Polycarpqa c. 120-135 A.D. watakunapi yachachirqan:

Samisqa kanku wakchakuna, chanin kayrayku qatiykachasqakunapas, paykunapmi Diospa qhapaq kayninqa.

(Polycarp. Carta Filipenseskunaman, Yupay II. *Ante-Niceno Yayakunamanta, T'aqa 1*, Alexander Roberts & James Donaldsonpa allichasqan. Estados Unidos Lluqsichiy, 1885)

Chayqa, "Diosqa manam asipayachisqachu" nispa yachaspa, Paypa kamachikuyninpaq hinallataq hatun kayninpaqpas allin purina ...Allinmi paykuna kay pachapi munaqkunaqmanta kuchusqa kananku, imaraykuchus "sapa munaqqa espiritupa contranpin maqanakun"; "manataqmi q'ucha puriqkuna, nitaq qhari warmi hina kaqkuna, nitaq runapura millayta ruraqkunaqa Diospa qhapaq kayninta chaskinqakuchu", nitaq mana allin kaqkunata ruraqkunapas. (chayllapitaq, V Uma)

Chhaynaqa, payta llumpay manchakuywan, tukuy yupaychaywanpas servisun, imaynan pay kikin kamachiwarqanchis, hinallataq ñuqanchispaq nisqa Allin Willakuyta willaq apostolkuna, hinallataq ñawpaqmanta Apunchispa hamunanta willaq profetakunapas. (chayllapitaq, VI Uma)

Musuq Testamentopi hukuna hina, Policarpoqa yachachirqan chanin runakuna, manan kamachikuy p'akiqkunachu, Diospa Qhapaqsuyunta chaskinqaku.

Kay qatiqpas Policarpoq yachachisqan kasqanmanta ninku:

Qatinqin samana p'unchawpitaq nirqan: 'Uyariychik yuyaychayniyta, Diospa munasqa wawaykuna. Obispokuna kachkaptinmi qamkunata jurachirqaykichik, kunanñataqmi llapaykichikta yapamanta kallpachaykichik Señorpa ñanninta allin kawsaywan, chanin kawsaywan purinaykichikpaq... *Rikch'ariychik*, yapamanta, *Wakichisqa kaychik*, *Amayá sunquykichikqa llasayachunchu*, munanakuyamanta musuq kamachikuy, Paypa qonqaylla hamunan, utqaylla illapahina, hatun nina taripay, wiñay kawsay, Paypa mana wañuq qhapaq kaynin. Hinaspapas Diosmanta tukuy ima yachachisqataqa yachankichikmi, Ch'uya Qillqakunata mask'aspaqa, Ch'uya Espirituwan sunquykichikpi qillqaychik, kamachikuykuna mana chinkaqpaq qankunapi

kananpaq.' (Polycarpus Kawsaynin, Uma 24. J. B. Lightfoot, The Apostolic Fathers, vol. 3.2, 1889, pp. 488-506)

Sardis Ilaqtamanta Melito, Diospa Iglesianpa umalliqnin, 170 watakunapi, kayhinatam yachachirqa:

Chiqaqpunim kamachikuyqa allin willakuypi llusqsimurqa—mawk'aqa musuqpi, iskayninku Sión Ilaqtamanta, Jerusalemlanta kуска llusqsimuspa; kamachikuytaq graciapi llusqsimurqa, rikch'anachiytaq hunt'asqapi, uwiha chawpitaq Churipi, uwiha runapi, runataq Diospi...

Ichaqa evangelioqa kamachikuypa sut'inchayninmi tukurqa, hinallataq

hunt'aynin, iglesiañataq cheqaq kaypa waqaychayanman tukupurqa...

Paymi esclavo kaymanta qispiyman pusamuwarqanchik, laqhamanta k'anchayman, wañuyman kawsayman, ñak'arichiyman wiñay qhapaq suyuman. (Melito. Pascua P'unchawmanta Yachachiy. 7, 40, 68 ñiqin t'aqakuna. Kerux: The Journal of Online Theology nisqamanta t'ikrasqa. <http://www.kerux.com/documents/KeruxV4N1A1.asp>)

Chayhinam, Diospa Qhapaq Suyunqa wiñaypaq kasqanmanta riqsisqa karqa, manam kunan pacha Cristiano utaq Romano Católico Inlisya hinallachu, hinaspapas Diospa kamachikuyintam hap'irqa.

Huk iskay kaq pachak wata chawpimanta qhipankama qillqasqa runakunata kallpanchan qhapaq suyuta qhawarinankupaq:

Chayrayku, ama mayqinpas qamkunamanta unaytaray llullakuchun nitaq qhipaman qhawarinpas, aswanpas munaywan Diospa Qhapaq Suyu Allin Willakuyninman asuychik. (Roman Clement. Recognitions, Book X, Chapter XLV. Excerpted from Ante-Nicene Fathers, Volume 8. Edited by Alexander Roberts & James Donaldson. American Edition, 1886)

Chaymantapas, chiqaq iglesiapi kaq runap qillqasqan mana kaspapas, iskay pachak wata chawpipi qillqasqa, Roberts & Donaldsonpa t'ikrasqanpi "*Hermaspa Michiqnin*" sutiuyuq qillqaqa "Diospa qhapaq suyun" nisqa rimayta chunka tawayuq kutita llamk'achin.

Chiqaq cristianokunaqa, hinallataq Cristota rimallakuq achka runakunapas, iskay pachak watapi Diospa Qhapaq Suyunmanta imatapas yacharqanku.

Roma Católico nisqamanta Inti Lluqsimuymanta Ortodoxo nisqamantawan santo Irenaeuspas hamut'arqanmi, wañusqamanta kawsarichisqa qhipamanqa Cristianokuna Diospa Qhapaq Suyunman haykunankuta. Qhaway imatachus qillqarqan, 180 wata C. qh. hina:

Chay hinam iñiqkunap kawsayninqa, paykunapim wiñaypaq tiyan Ch'uuya Espiritu, paymi paymanta chaskisqa karqan bautismopi, chaskiqtaq waqaychan, sichus chiqap kaypi, ch'uuya kaypi, chanin kaypi, hinallataq suyakuypi purin chayqa. Kay almanmi iñiqkunapi huk wakin pachaman sayarin, kurkuqa almanta kutichikun, hinaspa chaywan kуска, Ch'uuya Espiritup atiyinwan, sayarispas Diospa qhapaq kayninman haykun. (Irenaeus, Lyon llaqtap Obispo Santo. Armenio simimanta Armitage Robinsonpa t'ikrasqan. Apóstolkunap Yachachikuyninpa Rikuchiynin, T'aqa 42. Wells, Somerset, Octubre 1879. SOCIETY FOR PROMOTING CHRISTIAN KNOWLEDGE nisqapi llusqisqanman hina. NEW YORK: THE MACMILLAN CO, 1920)

Antioquiamanta Teófiloqa yachachirqan:

Paypa allin kayninmantam rimani; sichus Qhapaqsuyun nispay waqyani chayqa, k'anchaynintam rimani... Imaraykuchus qallariymantapacha mana wañuqta ruwanman karqa chayqa, Diostam ruwanman karqa. ... Chayrayku, manan wiñay kawsayniyuqtachu nitaq wañuq kawsayniyuqtachu Payqa kamarirqan, aswanpas, imaynan ñawpaqpi nirqanchis hina, iskaynintinpaq atiyiniyuqta; chhaynapi, sichus wiñay kawsaypa imankunaman k'umuykunman chayqa, Diospa kamachikuyninta hunt'aspa, Paymanta wiñay kawsayta saminchay hina

chaskinman, hinaspataq Diosman tukupunman. (Theophilus, To Autolycus, 1:3, 2:27)

Roma Católico santo, Hipólito, kimsa pachak wata qallariypi, kaynata qillqarqan:

Qamkunataqmi hanaq pacha qhapaq kayta chaskinkichik, kay kawsaypi tiyaq kaspas Hanaq Pacha Qhapaqta riqsiqkunaqa. Diospa masinmi kankichik, Cristowan kuskas herederokuna, manañam munayniykichikpa ni sonqoykichikpa kamachinñachu kankichik, manataqmi unquypiñachu usuchisqa kankichik. Qamqa Diosmi tukupunki: imaraykuchus runa kaspas ima ñak'ariykunatapas muchurqanki, chaykunatan Payqa qusurqasunki, wañuq ñiqimanta kasqaykirayku; ichaqa imatapas Diospa atisqanman hina qunan kaqtaqa, chaykunatan Diosqa qusunaykipaq rimaykun, imaraykuchus Diosmanmi tukupusunki, wiñay kawsaymanpas paqarichisqan kanki. (Hipólito. Tukuy Pantay Yuyaykunata Ch'aqwachiq, Qillqa X, Uma 30)

Runakunapaq munayqa Diosman tukuymi (Diospa chiqaq wawankuna hina, qhaway Salmo 82:6), hamuq Diospa Qhapaq Kayninpi.

Hamuq Diospa Qhapaq Suyunqa ñawpaq católico iglesiapa yachachikuyninmi karqan (qhawallaytaq qhasimanta eBook nisqaykuta, ccog.org nisqapi tarikuq, [kay](#) sutiwan: [Ñawpaq Católico Iglesiapa Iñiyinkuna: ¿Huk puchuq huñu apostólico qatiyninwan qatillanmanchu karqan?](#)).

Iskay ñiqin pachak watakunapi kimsa ñiqin pachak watakunapipas sasachakuykuna

Chay qhapaq suyu ancha mast'arisqa chaskisqa kashaqtinpas, iskay pachak watapi, Marción sutiyaq kamachikuypa contranpi yachachiq umalliq rikhurirqan. Marciónqa Diospa kamachikuyninpa, Samana P'unchawpa, hinallataq Diospa chiqap Qhapaq Suyunpa contranpim yachachirqan. Policarpo hukkunapas payta huchachasqankupas, unay watakunam Roma Ilaqtapi Iglesiawan tinkurqan, hinaspapas Roma iglesiapi ancha atiyiniyuq kasqanman rikch'akurqan.

Iskay kaq, kimsa kaq pachak watakunapipas, alegoristakunaqa Alejandría (Egipto) llaqtapi takyachkaspanku karqanku. Askha alegoristakunaqa Diospa chiqap qhapaq kayninmanta yachachikuyta churanakurqanku. Qhawariy wakin chay alegoristakunamanta willakuyta:

Dionisioqa Alejandría llaqtapi huk hatun, qhapaq pagano ayllupin paqarirqan, hinaspataq paykunap yuyaymanayninta yachachisqa karqan. Payqa pagano yachay wasikunata saqispa Origenpa yachakuqnin tukurqan, paypa qhipanmantataq Alejandría llaqtap yachachiy wasinta kamachiyta qallarirqan...

Clemente, Orígenes, hinallataq Gnóstico yachay wasipas ch'uuya willakuykunap yachachikuyninkunata wak'ichirqanku, yuyayllamanta ruwasqa hinallataq rikch'anachiy t'ikrayninkuwan... paykunapaqmi "Rikch'anachiqkuna" suti churasqa karqa. Neposqa llapa runap ñawpaqinpi Rikch'anachiqkunawan maqanakurqa, hinaspataq nillarqataqmi Cristop kay pachapi kamachikunanmanta...

Dionisioqa Nepospa qatikuqninkunawanmi ch'aqwarqan, hinaspam paypa nisqanman hina... "kunan Diospa qhapaq kayninpi imayna kasqan hina." Kaymi ñawpaq kaq willakuy Diospa qhapaq kaynin iglesiakunap kunan pachapi kasqanmanta...

Neposqa pantayninkuta k'amirqan, rikuchispa hanaq pacha qhapaq kayqa mana rikch'anachinallachu kasqanta, aswanpas chiqap hamuq qhapaq kaynin kasqanta Señorninchikpa, wiñay kawsayman kawsarimuypi...

Chaymi hamuq qhapaq suyumanta yuyayqa, kunan pachapi imayna kasqanpi, Egipto suyupi Gnóstico nisqa alegoristakunap yachay wasinpi paqarirqan, 200 watamanta 250 watakama, huk pachak wata hunt'a manaraq imperioq obisponkuna qhapaq tiyanakunapi tiyaqkuna hina qhawarisqa kachkaptin...

Clementeqa Diospa qhapaq kaynin yuyayta paqarichirqan, Diosmanta cheqaq yuyaypi yachay hina. Orígenesñataqmi chayta rikuchirqan, Qillqakunap sut'i qillqanpi pakasqa huk samaypaq

yuyay hina. (Ward, Henry Dana. The Gospel of the Kingdom: A Kingdom Not of this World; Not in this World; But to Come in the Heavenly Country, of the Resurrection from the Dead and of the Restitution of All Things. Claxton, Remsen & Haffelfinger nisqakunap llusichisqan, 1870, 124-125 p'anqakuna)

Chayhinam, Obispo Nepos Diospa Qhapaq Suyunmanta Allin Willakuyta yachachichkaptin, alegoristakunaqa chaymanta llulla, mana chiqan simillanpi hap'iq hamut'ayta paqarichiyta munarqanku. Hierapolis llaqtamanta Obispo Apolinariopas chay kikin pachallapitaq alegoristakunap pantayninkunawan maqanakuyta munarqan. Diospa Iglesiaspi chiqap kaqkunaqa tukuy pachakunapi Diospa Qhapaq Suyunpa chiqan kayninrayku sayarqanku.

Herbert W. Armstrongqa Diospa Qhapaq Kayninmanta Allin Willakuyta Yachachirqan, Astawan

Iskay chunka kaq pachak watapi, wañusqaña Herbert W. Armstrong, Diospa Iglesias kunan pacha Filadelfia mit'anpa ñawpaq umalliqnin (Apocalipsis 3:7-13), qillqarqan:

Cristop allin willayninta *mana chaskisqankurayku ...*, kay pachapi runakunaqa huk kaqta chaypa rantinpi churayta necesitarqanku. *Huk llulla kaqta* paqarichinanku karqa! Chaymi Diospa qhapaq suyumanta uyarirqanchik huk sumaq simillapaq hina rimasqanta—runakunap sunqunpi huk sumaq yuyayllapaq hina— huk hanaq pacha, mana kaq CH'USAQ kayman tukuchispa! Hukkunataqmi pantachispa nirqanku "IGLESIA" kasqanta chay qhapaq suyu... Profeta Danielqa, Cristo manaraq paqarimuchkaspa suqta pachak wata kawsasqa, yacharqanmi Diospa qhapaq suyunqa chiqaq qhapaq suyu kasqanta—huk kamachikuy kay pachapi chiqaq RUNAKUNATA kamachisqanta...

Kaypim kachkan Diospa sut'inchaynin imachus DIOSPA QHAPAQ SUYUN kasqanmanta: "Kay qhapaqkunap p'unchawninkunapitaq..."--kaypim rimachkan chunka chaki ruk'anankunamanta, huknin fierromanta, huknintaq p'akikuq t'urumanta. Kayqa, Daniel 7, Apocalipsis 13 hinallataq 17

kaqkunapi willakuyta t'inkispa, kunan paqarichkasqan musuq EUROPA SUYUKUNAP HUÑUNMANMI rimachkan... ñawiykichikpa ñawpaqinpi! Apocalipsis 17:12 sut'inchán chunka qhapaqkunap utaq qhapaq suyukunap huñunakuynin kasqanta, chaymi (Apocalipsis 17:8) mawk'a ROMANU IMPERIOTa kawsarichinqa...

Cristus hamuqtinga, payqa qhapaqkunap QHAPAQNIN hinam hamunqa, llapan pachata kamachispa (Ap. 19:11-16); hinaspataq PAYPA QHAPAQKAYNINqa—DIOSPA QHAPAQKAYNINqa—nispa nirqan Daniel, kay llapan pachap qhapaqkayninkunata MIKHUNANPAQ. Apocalipsis 11:15 nisqan kay hinatam nin: "Kay pachapi qhapaq suyukunaqa ÑUQANCHIKPA APUNCHIKPA, CRISTONPA SUYUNKUNAMANMI *tukupun*: paytaq wiñaypaq wiñay kamachinga"! Kayqa DIOSPA QHAPAQ SUYUNMI. Kunan kamachikuqkunap tukukuyninmi —arí, Estados Unidos nacionpas Britanico nacionkunapas. Chaykunaqa Señor JESUCRISTOP qhapaq suyunkuna —kamachikuyninkuna— tukupunqaku, payqa chay pachakunapi llapan pachap qhapaqkunap QHAPAQNIN kanqa. Kayqa sut'ita rikuchin DIOSPA QHAPAQ SUYUNqa chiqaq KAMACHIKUY kasqanta. Imaynan Caldeo Suyu Qhapaq Suyu karqan, hinallataq Romano Suyu Qhapaq Suyu karqan, chaynallataqmi DIOSPA QHAPAQ SUYUNpas huk kamachikuy. Pachantinpi llaqtakunap kamachikuyninta hap'inqam. Jesus Cristoqa PAQARIMURQAN huk QHAPAQ kanampaq, huk KAMACHIQ kanampaq! ...

Chay kikin Jesus Criston, waranqa isqun pachak wata ñawpaqta Ch'uuya Allpaq urqukunanta, qhichwankunanta, hinallataq Jerusalem llaqtap ñanninkunanta puriq, yapamanta hamunqa. Paymi nirqan yapamanta kutimunanta. Chakatanankumanta kimsa p'unchaw kimsa tuta qhipaman, Diosmi wañusqakunamanta kawsarichirqan (Mateo 12:40; Hechos 2:32; I Corintios 15:3-4). Payqa Diospa Tiyananmanmi wicharirqan. Chayqa Tukuy Pacha Kamachikuypa Uman Wasinmi (Hechos 1:9-11; Hebreos 1:3; 8:1; 10:12; Apocalipsis 3:21).

Payqa rikch'anachiypi "hatun runa" nisqanmi, Diospa Tiyanaman—chay "karu llaqtaman"—riq, llapan suyukunapi Qhapaqkunap Qhapaqnin kananpaq pillusqa kananpaq, hinaspa kay pachaman kutimunap (Lucas 19:12-27).

Hinallataq, payqa hanaq pachapim kachkan "llapan imakunap kutichinankama pachakunankama" (Hechos 3:19-21). *Kutichiyqa* ninantan, ñawpaq kasqanman kutichiy. Kaypiqa, Diospa kamachikuyninpa kay pachapi kutichinmi, chaywantaq, pachantinpi thak kaypa kutichinmi, hinallataq mana imanasasqa kawsaypa kutichinmi.

Kunan pachapi ch'aqwaykuna, astawan yapakuq awqanakuykuna ch'aqwaykunapas pachantinpi ancha hatun llakikunapin tukukunqa, chaymi, Dios mana sat'ikaptinqa, mana pipas kawsaspa qispichisqa kanmanchu (Mateo 24:22). Chay ancha hatun llakikuyninpi, unayaptinqa kay pachamanta llapan kawsayta chinkachinmanña chaypacha, Jesus Cristu kutimunqa. Kunan kutitaqa Payqa Diospuni hina hamunqa. Payqa hamunqa tukuy pachata kamachiq Kamachiqa tukuy atiyinwan k'anchayninwan ima. (Mateo 24:30; 25:31). Payqa hamunqa "Qhapaqkunap Qhapaqnin, Apukunap Apun" hina (Apocalipsis 19:16), tukuy pachapi huk hatun kamachikuyta sayarichinanpaq, hinaspa llapan suyukunata kamachinanpaq "huk fierro wank'awan" (Apocalipsis 19:15; 12:5) ...

Cristotaqa manachu chaskinku?

Ichaga, ¿runakunaqa kusikuymanta qaparingakuchu, hinaspa sinchi kusikuywan, sunqupukllaywan chaskinqakuchu—ñawpa yachachisqa Cristianismo nisqamanta iglesiakunapas chaynallataqchu ruwanqaku?

Manam chaytaqa ruwanqakuchu! Paykunaqa iñinqaku, Satanásqa llulla kamachinkuna (II Cor. 11:13-15) paykunata llullasqanrayku, payqa Anticristo kasqanmanta. Iglesiakuna hinallataq llaqtakunapas hamuyninmanta phiñakunqaku (Apoc. 11:15, 11:18 nisqawan kуска), hinaspataq awqaqkunaqa chiqapuni paywan

maqanakuyta munanqaku payta chinkachinankupaq (Apoc. 17:14)!

Llaqtakunaqa hamuq Kimsa Ñiqin Pachantin Maqanakuyta hatun tukukuy maqanakuyninpi kanqaku, maqanakuy pampataq Jerusalenpi kanqa (Zac. 14:1-2), chaymantataq Cristo kutimunqa. Payqa mana rikunalla atiywanmi "chay paypa contranpi maqanakuy llaqtakunawan maqanakunqa" (3 kaq qillqa). Payqa llapantintam atipanqa (Apoc. 17:14)! "Chay p'unchawqa chakinkunaqa Aceituna urqupim sayanqa," Jerusalenmanta inti lloqsimuy ladoman ancha huch'uy karullapi (Zac. 14:4). (Armstrong HW. The Mystery of the Ages, 1984)

Bibliyaqa willanmi Jesus kutimunanta, hinaspa Pay atipananta, chaywanpas achka runakunam kutimuyninpi Paypa contranpi maqanakunqaku (Apocalipsis 19:19). Achka runakunam ninkunqa (Bibliyaqa willakuyninkunata mana allinta hamut'aspa, ichaqa huk chikanllataq llulla profetakunarayku hinaspa musquqkunaraykupas) kutimuq Jesusqa qhipa kaq Anticristo kasqanta!

Kay qatinqinqa Herbert Armstrongpa qillqasqanmantapas hamullantaq:

Cheqaq iñiyqa—Diospa cheqaq kaynin, Ch'uya Espirituwan qusqa Diospa munakuyninwan kallpachasqa... Diosta Jesucristotawan riqsispa mana rimay atina KUSIKUY—CHEQAQ KAYTA riqsispa—hinallataq Diospa apu MUNAKUYninpa q'uñi kaynin! ...

Diospa chiqaq Inlisyanpa yachachikuyninkunaqa Ch'uya Bibliamanta "sapa siminwan kawsay" nisqallanmi ...

Runakunaqa "chaskiy" ñanmanta "quy" ñanmanmi kutiringaku, chayqa Diospa munakuyninpa ñanninmi.

¡KUNANQA MUSUQ Kawsaymi pachata hap'inqa! (chayllapitaq)

MUSUQ Kawsayqa Diospa Qhapaq Suyu ninanmi. Chay musuq kawsay hamunanta, munakuypi sayasqa kananta willayqa, Jesuspa qatikuqninkunawan yachachisqan chiqaq qhapaq suyumanta allin

willakuypa hatun rakinmi. Chaytan ñuqayku, Diospa *Qatishaq* Inlisyanpi kaqkuna, willayku.

Herbert Armstrongqa repararqanmi Jesus yachachisqanta, runakunap huñunakuyninqa, kasukuyta munaspa yuyaykuptinpas, kawsaypa 'qukuy' ñanninta, munakuypa ñanninta, qhisacharisqanta. Yaqa mana pipas allintachu hap'iqakuq hina Jesuspa yachachisqanpa chaninta.

Jesuswan qispiyqa Allin Willakuypa huk rakinmi.

Kunanqa, kaykama ñawiriq wakin runakunaqa ichapas tapukunku imapaqchus Jesuspa wañuynin qispichiypi kasqanmanta. Arí, Paypa wañuyninqa Musuq Rimanakuypas Herbert W. Armstrongpas qillqasqanku evangelioq hukninmi.

Musuq Rimanakuyqa rikuchin Allin Willakuy Jesuswan qispichiyta hap'isqanta:

¹⁶ Manam p'inqakunichu Cristomanta Allin Willakuymanta, imaraykuchus chayqa Diospa atiyinmi llapan iñiq runapaq qispiyninpaq, ñawpaqtaqa judiokunapaq, hinallataq griegokunapaqpas (Romanos 1:16).

⁴Chayrayku chay ch'iqichisqa kaqkunaqa maymanpas rirqanku simita willaspa. ⁵Hinaspan Filipi Samaria llaqtaman uraykurqan, paykunaman Cristomanta willaspa. ... ¹²Ichaga Filipita iñirqanku Diospa qhapaq kayninmanta, Jesus Cristopa sutinmantawan willaqtinga, qharikunapas warmikunapas bautizasqa karqanku. ...

²⁵ Chaymi, Apu Yayap siminta willaspa yachachispaña, Jerusalemman kutipurqanku, Samaria llaqtap achka ayllunkunapipis allin willakuyta willaspa. ²⁶ Kunanqa Apu Yayap huk angelninmi Filipoman rimarirqan ... ⁴⁰ Filipotaqa Azoto llaqtapim tarirqanku. Chaymantataq puririspa, llapan llaqtakunapi willarqan, Cesarea llaqtaman chayanankama. (Hechos 8:4,5,12,25,26,40)

¹⁸payqa Jesustam, wañusqakunamanta kawsarimusqantapas paykunaman willarqan. (Hechos 17:18)

³⁰ Chaymanta Pabluqa iskay wata hunt'a kikinpa arriendasqa wasinpi tiyarqan, hinaspa payman hamuqkunata llapanta chaskirqan, ³¹ **Diospa qhapaq kayninta willaspa, hinallataq Apunchik Jesucristomanta imakunatapas** tukuy sunquwan **yachachispa**, mana pipas hark'asqan. (Hechos 28:30-31)

Qhawariy chay willakuypiqqa Jesuspas Diospa Qhapaq Suyunpas kasqanta. Llakikunapaqmi, Diospa Qhapaq Suyunmanta allin willakuyta chiqamanta hamut'ayqa Griego-Romano inlisyakunap yachachikuyninkunapi yaqa mana tarikunchu.

Chiqapmi, chay qhapaq suyuman hukllakakunanchikpaq, Diosqa runakunata anchatapuni munakurqan, chayrayku Jesus-ta kachamurqan ñuqanchikrayku wañunanpaq (Juan 3:16-17) hinallataq graciatawanmi qespichiwanichik (Efesios 2:8). Chaytaqmi allin willakuypa huk rakin (Hechos 20:24).

Diospa Qhapaq Kayninmanta Allin Willakuymi kay pachap necesitasqan, ichaqa...

Thak kaypaq llamk'ayqa (Mateo 5:9) allin ruraykunata ruwaypas allin maskhaykunam (qhaway Galatas 6:10). Ichaqa, achka kay pacha umalliqkuna, iñiy umalliqkunapas, yuyanku mamallaqta pura runapura yanapanakuynin thak kayta allin kawsaytapas apamunanta, manataqmi Diospa Qhapaq Suyuntachu. Paykunaqa kay pachapi wakin atipaykunata taringaku chaypas, manan atipanqakuchu, aswanpas runap kallpachakusqankumanta wakinkunaqa, Jesus mana kutimunmanchu Gobiernonta sayarichinanpaq chayqa, kay Pachamamataqa chaymanmi apanman, maypichus kawsayqa mana qhiparinmanñachu (Mateo 24:21-22). Runakuna Dios mana yanapayninwan Pachamamata allichayqa yanqa hinaspa llulla evangelio hinam (Salmo 127:1).

Kay pachapi achka runakunaqa iskay chunka hukniyuq kaq pachak watapi musuq pachantin kamachiyta churaykunankupaq Babiloniamanta huk iñiyman rikch'akuq pachantin yuyayta huñuyta munashanku. Kayqa Diospa *Qatishaq* Inlisyanpa qallarisqanmantapacha q'aqchasqanmi, hinaspapas q'aqchanallanpaqmi yuyaykushan. Satanasqa yaqa suqta waranqa wata ñawpaqta (Génesis 3) Evata llullaspa yuyayninta

chaskichisqanmantapacha, achka runakunaqa iñinku Diosmanta aswan allinta yachasqankuta, imachus paykunata hinallataq pachata allinyachinman chayta.

Biblia nisqanman hina, huk huñunakuy kanan kanqa huk awqaq pusaq Europa suyumanta (Chinchaypa Qhapaqnin sutichasqa, hinallataq Apocalipsis 13:1-10 nisqapi Uywahina sutichasqapas) huk iñiy pusaqwan kuskachasqa (llulla willakuq sutichasqa, hinallataq Qhipa kaq Anticristo sutichasqapas, Apocalipsis 13:11-17 nisqapi Iskay Waqrayuq Uywahina sutichasqapas), qanchis muquyuq llaqtamanta (Apocalipsis 17:9,18) huk 'Babiloniamanta' (Apocalipsis 17 & 18) pachantin kamachiyta churamunankupaq. Runa llaqtakuna Cristop kutimunanta, Qhapaq Kayninpa sayarichisqantawan munaptinpas, pachantinpi achka runakunaqa manam kay willakuytaqa uyarinqakuchu 21 kaq pachakwatapiqa—paykunaqa Satanaq llulla evangelionpa imaymana rikch'aqninkunapi iñillanqakum. Ichaqa pachantinqa huk testigotam chaskinqa.

Yuyariy Jesuspa yachachisqanta:

¹⁴Kay Qhapaq Suyuq Allin Willakuyninqa tukuy pachapi llapan suyukunaman huk testigo hina willasqa kanqa, chaymantataq tukukuy hamunqa. (Mateo 24:14)

Qhawariy, qhapaq suyup allin willakuyninqa pachantinman chayanqa huk rikuchiy hina, chaymantataq tukukuy hamunqa. Chay "tukukuy" nisqaqa "hatun ñak'ariy" qallariyninmi.

Kaypaqqa achka imaraykukuna kan.

Hukninqa kaymi: Dios munanmi pachantin chiqaq Allin Willakuyta uyarichun Manaraq Hatun Ñak'ariy qallarichkaspa (chayqa Mateo 24:21 nisqapim qallarisqan rikuchikun). Chayrayku, evangelio willakuyqa huk testigom, hinallataq huk willariywan (qhaway Ezequiel 3; Amós 3:7). Chayqa astawan pagano runakunap kutirikuyninta (Romanos 11:25) hinallataq mana pagano kaqkunap kutirikuyninta (Romanos 9:27) paqarichinqa, Jesus manaraq kutimuchkaspa.

Huk kaqninga kaymi: willakuypa yuyayninga Chinchaymanta Hatun Sallqa Atipaypa wiñaq Qhapaqninpa yuyayninkunawanmi churanakunga, Llulla Profeta nisqawan, qhipa kaq Anticristo nisqawan kуска. Chay iskayninkuqa runap kallpanwan, iñiypi pantaspa allin kayta haywanqaku, ichaqa chayqa tukukuymánmi (Mateo 24:14-22) chaynataq ñak'ariymanpas (qhaway 1 Tesalonicenses 5:3) apanqa.

Biblia nisqan ninña qallariy chiqaq iñiyanta maqanakunanchista (Judas 3), Diospa simin chiqaq kasqanta (Juan 17:17), hinallataq chiqaq cristianokuna paganismo nisqawan t'inkikuqkunamanta t'aqakunankuta (2 Corintios 6:14-17), achka runakunan ninkun "allin willakuyniyku" (allin willakuy) t'inkikuyniyuq kasqanta, chaynapi thak kaypas hukllakaypas kanapaq. Llakikunapaqmi, Diospa Qhapaq Kayninmanta chiqaq Allin Willakuyqa, Bestiapa (qhipa kaq Anticristo) hinallataq Llulla Profetapa ecuménico nisqa chaymanta huk iñiykunawan huñunakuy yuyaykusqankuta mast'ariqkunamanta achka runakunapaqqa, huk Llulla allin willakuy hinam qhawarisqa kanqa.

Paykunawan tupaq señaalkunarayku hinallataq Llulla musphachiykunarayku (2 Tesalonicenses 2:9), kay pachapi achka runakunaqa llullakuypi iñiyta akllanqaku (2 Tesalonicenses 2:9-12), evangelio willakuymantaqa. Romanu Catolicokuna, Inti Lluqsimuy Orthodoxokuna, Luteranokuna, hukkunapas waranqa watayuq Diospa Qhapaq Suyunmanta mana chanin huchachaykunata rurasqankurayku, achka runakunaqa pantaspa ninkunqa Diospa Qhapaq Suyunpa waranqa watayuq allin willakuyninqa Sallqa Uywawan Anticristowan tupasqa Llulla allin willakuy kasqanta.

Hatun Ñak'ariy manaraq qallarichkaspa, Filadelfiapi iñiq cristianokunaqa (Apocalipsis 3:7-13) pachantinman chayanqaku (Mateo 24:14) Diospa qhapaq suyunpa waranqa wata allin willayninta willaspa, hinallataq pachantinman willaspa imatachus wakin kay pachapi umalliqkuna (Sallqa Uywawan Llulla Profeta ima) ruwanqaku chayta.

Paykunaqa yanapanqaku pachantinman willayta, Chinchay suyuq atiyinpa Qhapaqnin Sallqa Uywahina, Llulla Profetahina, qhipa kaq Anticristohina, puchukaypi (wakin yanapaqninkunawan kуска) USA suyuta, Hukllachasqa Qhapaq Suyukunata, Canadata, Australiata, chinkachinankuta, hinallataq Musuq Zilandiapas (Daniel 11:24,39)

chaymantataq chay qhipallaman huk Arabico/Islamico huñunakuyta (Daniel 11:40-43) thuñichinqaku, supaykunap llamk'anan hina llamk'anqaku (Apocalipsis 16:13-14), chaymantataq qhipa-qhipaman Jesus Cristowan maqanakunqaku Pay kutimuptin (Apocalipsis 16:14; 19:19-20). Sumaq sunqu Filadelfiapi kaqkunaqa (Apocalipsis 3:7-13) willachkanku Diospa waranqa wata qhapaq kaynin usqhaylla hamunanta.

Kayqa yaqapaschá willay kamachiqkunapi ancha hatun willakuyta paqarichinman, hinallataq Mateo 24:14 hunt'akunanpaq yanapanman. Ñuqayku, Diospa Qatipaynin Iglesiapi kaqkunaqa, qillqakunata (askha simikunapi) wakichichkaniku, web p'anqakunaman yapaspa, hinaspa wak ruwaykunatapas ruwaspa, chay 'uchuy llamk'ay' (Romanos 9:28 nisqaman hina) nisqapaq wakichikunapaq, chaymi yanapanqa Diospa yuyayninman chayanapaq, Mateo 24:14 nisqa hamuq tukukuypaq rikuchi q hina hunt'asqaña kasqanmanta.

Pachantin umalliqkunata willaq 'llulla evangelioqa' (yaqapaschá Europa suyumanta huk 'musuq' hina hatun umalliqkuna, huk pantasqa pontificiowan kуска, payqa Catolicismo nisqamanta huk rikch'ayninta *rimarinqa*) manan chay willakuyta munankuchu—manan munankuchu pachantin yachananta imatachus chiqapta ruwanqaku chayta (hinaspapas qallariypiq paykunapas yaqapaschá mana iñinqakuchu, cf. Isaías 10:5-7). Paykuna utaq yanapaqninkunaqa llullakuspa yachachinqakutaqmi, Filadelfiapi iñiq cristianokuna huk hamuq anticristomanta sinchi yachachikuyta (mileniu yachay) hap'isqankuta. Paykuna utaq qatikuqninkuna Filadelfiapi iñiqkunaman chaymanta Diospa *Qatishaq* Iglesia nisqaman ima huchachaykunatapas ruwasqankuqa qatiykachayta paqarichinqa (Daniel 11:29-35; Apocalipsis 12:13-15). Kayqa tukukuymaymanmi apanqa—Hatun Ñak'ariypa qallariyninman (Mateo 24:21; Daniel 11:39; qhaway Mateo 24:14-15; Daniel 11:31), hinallataq iñiq Filadelfia cristianokunapaq kimsa wata kuskan amachay pachaman (Apocalipsis 3:10; 12:14-16).

Sallqa Uywapas Llulla Profetapas atiyta munaspaqa kallpawan, qullqiwan mat'ipaywan, señaalkunawan, llulla t'ukunakunawan, wañuchiywan, huk mat'ipaykunawanpas (Apocalipsis 13:10-17; 16:14; Daniel 7:25; 2

Tesalonicenses 2:9-10) kamachiyta munanku. Cristianoskunataq tapukunqaku:

¹⁰ "Hayk'aqkama, Apu Yayay, ch'uya chiqaq kaq, kay pachapi tiyaqkunamanta yawarniykumanta chaninchayta hinaspa kutichiyta ruwanaykikama?" (Apocalipsis 6:10)

Wiñay pachakunapi, Diospa runankunaqa tapukuspa yuyaymanarqanku: "¿Hayk'aqkamataq Jesus kutimunqa?"

P'unchawtaqa manan horatapas yachanchikchu chaypas, Jesuspa kutimunanta suyanchikmi (hinallataq waranka wata Diospa Qhapaq Kaynin sayarichisqa kananta), iska chunka hukniyuq kaq pachak watapi, achka Qillqasqakunapi hap'ipakuspa (kaykunapi hina: Mateo 24:4-34; Salmo 90:4; Oseas 6:2; Lucas 21:7-36; Hebreos 1:1-2; 4:4,11; 2 Pedro 3:3-8; 1 Tesalonicenses 5:4), chaykunamanta wakinkunataqa kunanmi hunt'akusqanta rikunchik.

Jesus mana sat'ikunqachu chayqa, runakunaqa llapan kawsayta chinkachingaku:

²¹ Chay p'unchawkunapiqa hatun ñak'ariy kanqa, pachap qallariyninmantapacha kunan pachakama mana rikukusqa hina, manataqmi hayk'aqpas kanqachu. ²² Sichus chay p'unchawkuna mana pisiyachisqa kanmanchu chayqa, manam pipas kawsaymanchu chayanman; ichaqa akllasqakunaraykum chay p'unchawkunaqa pisiyachisqa kanqa. (Mateo 24:21-22)

²⁹ Chay p'unchawkunap ñak'ariynin qhipallanmantaga intiga laqhayanka, killataq mana k'anchayninta qunqachu; ch'askakunataq hanaq pachamanta urmanqa, hanaq pachap atiyininkunataq kuyuringa. ³⁰ Chaymantataq Runap Churinpa unanchanqa hanaq pachapi rikhuringa, chaypachataq kay pachapi llapan ayllukuna waqaykunqa, hinaspataq Runap Churinta rikunqaku hanaq pachap phuyunkunapi hamuqta, atiywan hatun k'anchaywan ima. ³¹ Paytaqmi kachamunqa angelninkunata hatun trompeta waqaychaywan, paykunataqmi huñumunqaku

akllasqankunata tawa wayrakunamanta, hanaq pachap huk chimpanmanta wak chimpankama. (Mateo 24:29-31)

Diospa Qhapaq Suyunmi kay pachap necesitasqanqa.

Qhapaqsuyupaq Kachakuna

¿Imataq ruwanayki Qhapaq Suyupi?

Kunanpacha, sichus chiqaq Cristiana kanki chayqa, Jesuspaqpas Diospa Qhapaq Suyunpaqpas embajadora kanaykin. Qhaway imatachus Apóstol Pablo qillqarqan:

²⁰ Kunanqa, ñuqaykuqa Cristop rantinpin kachkayku, Dios ñuqaykuwan hina rimapayawasqaykuta; Cristop sutinpi valekuykiku, Dioswan allinpanakuychis. (2 Corintios 5:20)

¹⁴Chayrayku sayaychis, chiqaqwan chustasqa, chanin kaypa qhasqunwan p'achasqa, ¹⁵chaynallataq allin willakuypa hawkayninpa wakichisqanwan chakiykichista p'achasqa; ¹⁶llapanmanta aswanqa, iñiypa qispanata hap'ispa, chaywanmi saqrapa llapan nina hina wach'inkunata wañuchinkichis. ¹⁷ Hinaspapas hap'iykuy qispiyninchikpaq yurapata, hinallataq Espirituq espadanta, chayqa Diospa Siminmi; ¹⁸ sapa kutin Espiritupi llapan mañakuywan, valekuywan ima mañakuspa, chaypaqtaq llapan pacienciakunawan, llapan santukunapaq valekuspa rikch'arisqa kachkaspa— ¹⁹ hinaspa ñuqaraykupas mañakuychis, allin willakuypa pakasqa yachayninta mana p'inqakuspa willanaypaq, ²⁰ chay willakuyraykum watasqa kachaq kachkani; chaymantam mana p'inqakuspa rimasaq, imaynam rimanay kachkan hinata. (Efesios 6:14-20)

Imataq huk embajador? *Merriam-Webster* nisqanqa kayhinatam sut'inchan:

1: kamachisqa kachamusqa; *aswantaqa*: huk mama llaqta pura rimanakuy kamachiq ancha hatun kaq, huk mama llaqtaq utaq qhapaqpa kamachiyninman kachasqa, kikin mama llaqtaq utaq

qhapaqpa tiyaq sutinpi, utaq huk sapaq, sapa kutinqa pisi pachapaq mama llaqtapura rimanakuy llamk'aypaq churasqa

2 a: kamachisqa rantin utaq willakuq

Sichus chiqaq Cristiana kanki chayqa, qamqa Cristoq oficial kachamusqan kanki! Qhaway imatachus Apóstol Pedro qillqarqan:

⁹Ichaqa qamkunaqa akllasqa miraymi kankichik, qhapaq taytakuray, ch'uya llaqta, Paypa kikinpaq akllasqa runakuna, qamkuna willanaykichikpaq Paypa sumaq kayninkunata, mayqinchus qamkunata laqhamanta ancha k'anchayninman waqyamurqan; ¹⁰ñawpaq mana llaqta karqankichikchu, kunanñataq Diospa llaqtankichik; ñawpaq mana khuyapayayniyuq karqankichikchu, kunanñataq khuyapayayniyuq kankichik. (1 Pedro 2:9-10)

Cristiano kaspaqa, huk ch'uya llaqtamanta kananchismi.

Mayqan nacionmi kunanqa ch'uya?

Chhaynaqa, chiqamantaqa kay pachapi qhapaq suyukunamantaqa manam mayqinpaschu—ichaqa qhipamanqa Cristop Qhapaq Suyunpa huknin kanqaku (Apocalipsis 11:15). Diospa llaqtanmi, Paypa Qhapaq Suyunmi ch'uya kaqqa.

Kachakuna hina, mana kay pachapi llaqtakunap chiqan pulitikankunapiqa yaykunchikchu. Ichaqa kunanqa Diospa kawsay ñanninta kawsananchikmi (qhawallaytaq qhasimanta eBook nisqata, www.ccog.org nisqapi tarikuq, [kay sutiwan](#): Christians: Ambassadors for the Kingdom of God, Biblical instructions on living as a Christian). Kunan Diospa kawsay ñanninta kawsaspaqa, aswan allintam yachanchik imanasqa Diospa ñanninkuna aswan allin kasqanta, chaynapi Paypa qhapaq kayninpi qhapaqkuna hinaspa taytakura kananchikpaq, Cristowan kuska kay pachapi kamachinanchikpaqpas:

⁵ Payman, ñuqanchikta munakuwaspa huchanchikunamanta Kikina yawarninwan mayllawasqanchikman, ⁶ hinaspa Diosninman Taytanmanpas qhapaqkunata hinaspa

taytakuraqkunata ruwawasqanchikman, Payman kachun hatun kayninpas kamachikuyninpas wiñaypaq wiñaykama. Hinapunin. (Apocalipsis 1:5-6)

¹⁰ Paymi Diosninchikpaq qhapaqkunata, taytakuraqkunatapas ruwawarqanchik; Hinaspataq kay pachapi qhapaqchaykuq kanchik. (Apocalipsis 5:10)

Qhipa pachapi qhapaqkuna hinaspa taytakura tukuspaqa, huknin ruwananchikqa kanqa chay pachapi wañuyniyuq runakunata Diospa ñanninkunapi purinankupaq yachachiy:

¹⁹ Imaraykuchus runakunaqa Sión llaqtapi, Jerusalenpi tiyanqaku; Manañam waqanqakuchu. Payqa ancha khuyapayakuqmi kanqa qamkunapaq waqayniykichikta uyarispa; Chayta uyarispaqa, kutichisunkichikmi. ²⁰ Apunchik qamkunaman ñak'ariypa t'antanta, llakiypa yakunta qusunkichik chaypas, Yachachiqniykichikkunaqa manañam huk k'uchuman churaykusqachu kanqaku, Aswanpas ñawiykichikmi yachachiqniykichikkunata rikunqa. ²¹ Rinraykikunaqa qhipaykimanta huk simita uyarillanqataqmi, "Kaymi ñan, puriy chaypi," nispa, paña makiykiman muyurispayki utaq lluq'i makiykiman muyurispaykipas. (Isaías 30:19-21)

Chayqa waranqa watayuq qhapaq suyupaq willakuyña kaptinpas, kunan pachapiqa Cristianoskunaqa yachachinankupaq wakichisqa kananku tiyan:

¹²... kunan pachakamaqa qamkunaqa yachachiqkunaña kanaykichismi karqa, (Hebreos 5:12)

¹⁵ Aswanpas sunquykichikpi Apu Yayata ch'uyanchaychik, hinaspataq wakichisqa kaychik sapa mayqan runamanpas kutichinaykichikpaq, mayqinchus tapusunaykichikta imayna suyakuyniykichikmanta, llamp'u kaywan manchakuywan ima: (1 Pedro 3:15, KJV)

Bibliaga rikuchin, Hatun Ñak'ariy manaraq qallarichkaspa, achka aswan iñiq cristianokuna achkata yachachinankuta:

³³ Hinaspataq hamut'aq runakunaqa achkata yachachinqaku (Daniel 11:33;)

Chayrayku, graciapi yachaypipas yachaqaspa wiñay (2 Pedro 3:18), kunan ruwananchikmi. Jesusmi nirqan: "Qamkunam testigoykuna kankichik Jerusalén llaqtapi, llapan Judeapi Samariapipas, hinallataq pachap tukukuyninkama" (Hechos 1:8). Diospa Qhapaq Kayninpi ruwanaykichikpa hukninqa yachachiy atiy.

Aswan hunt'aq Filadelfia iñiqkunapaqtaq (Apocalipsis 3:7-13), kayqa churanqataqmi Diospa waranqa wata qhapaq kaynin manaraq qallarichkaspa ancha chaniyuq evangelio willakuyta yanapayta (qhaway Mateo 24:14).

Diospa Qhapaq Suyu sayarichisqa kaptinqa, Diospa runankunaqa llakichisqa pachata allichanapaq yanapanankupaqmi llamk'achisqa kanqaku:

¹²Qankunamanta wakinqa ñawpa wasichasqa llaqtakunata wasichanqaku;

Askha miraykunap saphinkunata sayarichinki; Hinaspataq qanqa sutichasqa kanki P'akikuy Allichaq, Ñankunata Tiyanapaq Kutichimuq nispá. (Isaías 58:12)

Chayhinam, kay pachapi Diospa ñanninta puriq Diospa runankunaqa, waranqa wata hunt'ay pachapi kay allichay pachapi, runakunapaq llaqtakunapi (hinaspa wak lawkunapipas) tiyakunankupaq aswan atiyllata ruwanqaku.

Pachapuniqa aswan allinmi kanqa. Kunanqa Cristoq sutinpi kacharisqa kananchismi, chaynapi Paypa Qhapaq Kayninpi paymanpas sirvinanchispaq.

Cheqaq Allin Willakuyqa T'ikraqmi

Jesusmi nirqan: "Sichus simiypi qhipakunkichik chayqa, chiqapuni yachakuqniykuna kankichik. 32 Chiqap kaqtaqmi riqsinkichik, chiqap kaqtaqmi qispichisunkichik" (Juan 8:31-32). Diospa Qhapaq Kayninmanta allin willakuyqa chiqap kaqninta yachaspaqa, kay pachap llulla

suyakuyninkunapi hap'isqa kaymanta qispichinmi . Mana manchakuspa yanapasunman allin llamk'aq yuyayta—Diospa yuyayninta! Supayqa llapan pachata llullasqa (Apocalipsis 12:9), hinaspataq Diospa Qhapaq Suyunqa chiqaq allichaymi. Chiqaq kaypaq sayarinanchikmi, amachasunchikpas (qhaway Juan 18:37).

Allin willakuyqa manan sapankama qispichikuymantallachu. Diospa Qhapaq Suyunmanta allin willakuyqa kay pachakunapi runata hukmanyachinanmi:

² Ama kay pachaman rikch'akuychischu, aswanpas yuyayniykichista musuqyachispa hukmanyaychis, chaynapi Diospa allin, chaskina, hunt'asqa munayninta yachanaykichispaq. (Romanos 12:2)

Cheqaq cristianokunaqa Diosman hukkunamanpas sirvinankupaqmi hukmanyachisqa kanku:

²²Kamachisqa runakuna, aycha ukhupi hap'iqniykichiskunata tukuy imapi kasunaykichis, manan runakunata kusichiyta munaqkuna hina, qhawarichikuspalla llamk'aspaqa, aswanpas sunqu hunt'a kaywan, Diosmanta manchakuspa. ²³Ima ruwasqaykichistapas sunquykichiswan ruwaychis, Apunchispaq hina, manan runakunapaqchu,²⁴yachaspa Apunchismanta herencia suñayta chaskinaykichista; imaraykuchus Apunchis Cristota servinkichis. (Colosenses 3:22-24)

²⁸Chayrayku, mana kuyuriq qhapaq suyuta chaskispaqa, sumaq kayniyuq kasunchik, chaywanmi Diosta allin yupaychaywan, Diosmanta manchakuywanpas sirwisun. (Hebreos 12:28)

Cheqaq cristianokunaqa kay pachamanta huk niraqmi kawsanku. Ñuqanchikqa Diospa kamachikuyninkunatan chaskinchik, kay pachap kamachikuyninkunamanta aswan hatunpaq, allin kaqpaq mana allin kaqpaqpas. Chanin runakunaqa iñiywanmi kawsanku (Hebreos 10:38), imaraykuchus iñiytan munakun kay pachapi Diospa ñanninpi kawsakunapaq. Cristianokunataqa ancha hukniraypaqmi qhawarqanku kawsasqanku pachamanta, chayraykum kawsayninkuqa Musuq

Testamentopi "Ñan" nispa sutichasqa karqan (Hechos 9:2; 19:9; 24:14,22). Kay pacha runakunaqa kikinkupaqlam kawsanku, Supaypa kamachisqan llullasqa, chaymi "Cainpa ñannin" nispa sutichasqa (Judas 11).

Diospa Qhapaq Kayninmanta Allin Willakuyqa chanin kaymanta, kusikuymanta, thak kaymantawan willakuymi (Romanos 14:17). Profeta simiq, allin hamut'asqaqa, sunquchaymi (qhaway 1 Corintios 14:3; 1 Tesalonicenses 4:18), aswantaqa kay pachap thuñikusqanta qhawasp (qhaway Lucas 21:8-36). Chiqaq cristianokunap kawsay ñanninqa espiritual qhapaqkayman hinallataq kurku saminchaykunamanmi pusan (Marcos 10:29-30). Kayqa huk rasonmi imarayku chay ñanta puriqkunaqa kay pachap Diospa Qhapaq Suyunta necesitasqanta entiendenku. Cristianokunaqa Diospa Qhapaq Suyunpa embajadorninkunam kanku.

Cristianokunaqa suyakuyninchiktaqa espiritupi churanchik, manataq aychapichu, kay aycha pachapi kawsaspapas (Romanos 8:5-8). "Allin Willakuypa suyakuynin" nisqayuqmi kanchik (Colosenses 1:23). Kayqa ñawpaq cristianokunap hamut'asqanmi, kunan p'unchaw Jesuspi iñisqayku nispa achka runakuna mana chiqapta hamut'ankuchu.

6. Griego-Romano iglesiakunaqa Diospa Qhapaq Suyun ancha chaniyuq kasqanta yachachinku, ichaqa...

Griego-Romano inlisyakunaqa yuyanku Diospa Qhapaq Suyumanta imaymanankunata yachachisqankuta, ichaqa sasachakunku chiqapta imachus kasqanta hamut'anankupaq. Qhawarinapaq, *The Catholic Encyclopedia* nisqaqa kaytam qhapaq suyumanta yachachin:

Cristop... Yachachisqanpi sapa patapi kay qhapaq suyup hamuynin, imaymana rikch'ayninkuna, chiqan ninan, imayna chayman chayanamanta, chaykunam yachachiyninkunap qullan kaqnin karqan, chayraykum yachachisqanqa "qhapaq suyumanta allin willakuy" nispasutichasqakarqan...paykunaga Iglesia-manta "Diospa qhapaq suyun" hina rimayta qallarirqanku; qhaway Col., I, 13; I Thess., ii, 12; Apoc., I, 6, 9; v, 10, hukkunapas... chayqa ninayan Iglesia chay Diospa kamachisqan kasqanmanta... (Pope H. Diospa Qhapaq Suyun. The Catholic Encyclopedia, P'anqa VIII. 1910)

Hawa qillqasqa "Col., I, 13; I Thess., ii, 12; Apoc., I, 6, 9; v, 10" nisqamanña t'uqsichin chaypas, sichus chaykunata maskanki chayqa, tarinki chay qillqasqakunamanta ni hukllapas manam ninchu **Iglesiaqa** Diospa Qhapaq Suyu kasqanmanta. Yachachinku iñiqkunaqa Diospa Qhapaq Suyunpa huknin kanankuta utaq chayqa Jesuspa qhapaq suyun kasqanta. Bibliaqa willawanchikmi achka runakuna evangelio nisqata hukmanyachinankuta utaq hukman, llulla kaqman, kutirinankuta (Gálatas 1:3-9). Llakikunapaqmi, imaymana runakuna chayta ruwarqanku.

Jesusmi yachachirqan: "Ñuqa kani ñan, chiqaq kaq, kawsaypas. Manam pipas Yayamanqa hamunchu, aswanpas Ñuqaraykullam" (Juan 14:6). Pedrom yachachirqan: "Manataqmi hukpipas qispiy kanchu, manam huk sutichu hanaq pachapi runakunaman qusqa kachkan, chaywan qispichisqa kananchikpaq" (Hechos 4:12). Pedrom judiokunaman nirqan llapankum iñiywan kutirikunanku, Jesuspipas chaskinanku qispichisqa kanankupaq (Hechos 2:38).

Chaypa contranpiqa, wañusqaña Papa Franciscoqa yachachirqa mana iñiqkuna, Jesuspa mana kapuqtinpas, allin ruwaykunawan qispichisqa kayta atisqankuta! Payqa yachachillantaqmi judiokuna Jesusman mana chaskispa qispichisqa kayta atisqankuta! Chaymantapas, paypas wakin Griego-Romanokunapas yuyaykunku hina 'Maria'pa mana Bibliapi kaq sutichayninqa evangeliopaq huk kichana kasqanta, hinallataq ecuménico iñiykunapura huñunakuypapas. Llakikunapaqmi, paykuna hukkunapas manam hamut'ankuchu Jesuspa chaninta nitaq Diospa Qhapaq Kayninmanta chiqaq Allin Willakuytapas. Askham llulla allin willakuykunata mast'arichkanku.

Askha runakunaqa rikuyllawan puriyta munanku, kay pachapitaq iñiyta. Musuq Testamentotoqa yachachinmi Cristianoskuna hanaqman qhawarinankuta:

² Yuyayniykichikta hanaqpachapi churaychik, manan kay pachapichu. (Colosenses 3:2)

⁷ Iñiywanmi purinchik, manan rikuywanqa. (2 Corintios 5:7)

Ichaqa, Papa Pío XIqa yachachirqa iglesianpa qhawariyninman hina purinankupaq:

... Iglesia Católica ... kay pachapi Cristop qhapaq suyunmi. (Pio Papap *Quas Primas sutiyuq* encíclica qillqanpi).

CatholicBible101 web p'anqa ninmi, "Diospa Qhapaq Suyunqa kay pachapi Jesus Cristop kamarisqa karqa 33 watapi, Paypa Iglesian hina, Pedrop pusasqa...Iglesia Catolica." Ichaqa waranqa watayuq Diospa Qhapaq Suyuqa manan kaypichu, manataqmi Roma llaqtap Inlisyapaschu. Chayamuspataq, kay pachapin kanqa. Chiqaq Diospa Inlisyen "qhapaq suyup kichananpaq llavinkunata" hap'inña chaypas (Mateo 16:19), huk inlisyallataq Diospa qhapaq suyun kasqanta niqkunaqa "yachaypa llavinta qichusqanku" (Lucas 11:52).

Roma Inlisyapa ancha sinchitan yachachin qayllaña hamuq kay pachapi waranqa wata Diospa Qhapaq Suyunpa contranpi, chaymi chay yachachikuyqa yaqa sapallan "Anticristopa yachachikuynin" hina kachkan, *Católico Inlisyapa* oficial *Catecismónpi* qillqasqa:

676 Anticristop llullakuyninqa kay pachapi rikhuriyta qallarinña, sapa kuti historia ukhupi chay Mesiaspa suyakuyninta hunt'ay atikunman nispa, chaytaq historiap tukukuyninpi taripaywanlla hunt'akunman. Iglesiaqa hamuq pachap qhapaq kayninmanta kay llullakuypa hukmanyachisqa rikch'ayninkunatapaspas mana chaskirqanchu, waranqa wata iñiy (milenario) sutiwan riqsisqa kaqta... (Iglesia Catolicap Catequismon. Imprimatur Potest +Joseph Cardinal Ratzinger. Doubleday, NY 1995, p. 194)

Llakikunapaqmi, chay yuyaywan tupaqkunaqa hatun sasachakuykunata taringaku Diospa Qhapaqsuyunmanta Allin Willakuyta tukukuypi willasqankurayku. Wakinkunaqa manchay ruwaykunata ruwanqaku chay willaqkunapa contranpi (Daniel 7:25; 11:30-36). Ichaqa, qamqa yuyawaqchá, ¿manachu llapan Jesusman Apu nispa riqsiqkunaqa qhapaqsuyupi kanqaku? Manam, manam kanqakuchu. Qhawaychis imatachus Jesus nirqan:

²¹Manan llapan 'Apu, Apu' niwaqniykuchu hanaq pachap qhapaq kayninman haykunqa, aswanpas hanaq pachapi kaq Taytaypa munayninta ruwaqmi. ²²Chay p'unchawpin achkha runakuna niwanku: 'Apu, Apu, ¿manachu qanpa sutyikiwi willarqayku, qanpa sutyikiwi supaykunata qarqurqayku, hinaspa qanpa sutyikiwi achkha hatun ruwaykunata ruwarqayku?' ²³ Chaypachataqmi paykunaman nisaq: 'Manan hayk'aqpas riqsirqaykichu; ripuychik ñuqamanta, mana allin ruwaqkuna!' (Mateo 7:21-23)

Apóstol Pabluqa nirqanmi, "mana kamachikuyta kasukuypa pakasqa ruwayninqa" "ñam llamk'ashanña" (2 Tesalonicenses 2:7) paypa pachanpi. Kay mana kamachikuyta kasukuyqa tupallantaqmi Bibliapa tukukuy pachakunapi willarisqan "Pakasqa, Babilonia Hatun" sutichasqawan (Apocalipsis 17:3-5).

"Kamachikuy p'inqaypa pakasqa yachayninqa" t'inkisqam kachkan Diospa Chunka Kamachikuyninkunata hunt'anapaq mana kallpachakunankuchu kasqanta iñiq willakuq cristianokunawan, utaq chay kamachikuypaq achka chaskisqa pampachaykuna kasqanta, utaq Diospa kamachikuyninta p'akinapaq chaskisqa wanakuykuna kasqanta yuyasqankuwan. Chayrayku, Diospa kamachikuyninpa rikch'ayninta hap'isqankuta yuyaspankupas,

mana hunt'achkankuchu Jesuspa utaq apostolninkunapa chaninpaq riqsisqan hina cristianismo nisqataqa.

Cristiana kasqankuta niq askha runakunaqa Fariseokuna hinam kanku, paykunaqa Diospa kamachikuyninkunata p'akirqanku, ichaqa nillaraqankutaqmi kikinpa yachayninku chayta allinpaq churasqanta—Jesusqa chay yuyaykusqankuta huchacharqan (Mateo 15:3-9)! Isaíaspas willarqanmi Diospa runankuna kasqankuta niqkunaqa kamachikuyninpa contranpi hatarisqankuta (Isaías 30:9). Llakikunapaqmi, kay mana kamachikuyniyuq hatariyqa kunan p'unchawkama rikusqanchikmi.

Huk "pakasqa yachay" hinataqmi rikurin, Roma llaqtap Iglesia nisqan iñin hinam, awqanakuq, llapan iñiykunata huñuq, huk iñiykunawan tinkunakuq ruwayninkunaqa thak kayman pusananta, hinallataq Diospa Qhapaq Kayninpa mana Biblia nisqanman hina kay pachapi kananpaqpas. Qillqasqakunam willawanchik hamuq pachapi llapan iñiykunap huñunakuyninmanta, chaytam yachachin wakin watakunallapaq allin purinanta (Qhaway: *Musuq Jerusalem Biblia*, Roma Catolicokunap chaninchanasqan t'ikrasqa, rikuchisqa):

⁴ Dragunpa ñawpaqinpi pampakurqanku, paymi chay animalkama atiyinta qusqa; hinaspataq chay animalkap ñawpaqinpi pipas pampakurqanku, nispanku: '¿Pitaq kay animalkawan tupachikunman? Pitaq paywan maqanakunman?' ⁵ Sallqa animaltam saqirqanku tawa chunka iskayniyuq killa hunt'a hatun rimayninkunata hinaspa millay k'amiyninkunata rimanampaq, chaynataq llamk'ananpaqpas;⁶ hinaspa Diospa contranpi, sutinpa contranpi, hanaq pacha karpa wasinpa contranpi, chaypi tiyaq llapan runakunapa contranpi pipas millay k'amiyninkunata rimarqan. ⁷ Saqisqa karqan santukunawan maqanakunampaq hinaspa atipananpaq, hinaspataq sapa ayllu, llaqta, simi, nacionpi pipas atiy qusqa karqan; ⁸ hinaspataq pachantinpi llapan runakuna payta yupaychanqaku, chayqa, pachantin qallarimantapacha Chakuq Uwiqpa kawsay qillqanpi sutin mana qillqasqa kaqkuna llapan. ⁹ Pipas uyarispanqa, uyarinan: ¹⁰ Wisk'aypaq kaqkunaqa wisk'aymanmi; maqana espadawan wañuypaq kaqkunaqa maqana espadawanmi wañunqaku. Chayraykun ch'uya

runakunaqa suyayniyuqpas iñiyiniyuqpas kananku. (Apocalipsis 13:4-10, NJB)

Bibliaqa qhipa pacha Babilonia huñunakuymanta yuyaychan:

¹ Qanchis p'uñuyuq qanchis angelkunamanta huknin hamuwarqan rimariq, hinaspataq niwarqan: 'Kayman hamuy, rikuchisqayki hatun wachuq warmiq muchuchisqa kananta, maypichus achka yakukunap chimpanpi tiyakun,² paywanmi kay pachapi llapan kamachikuqkuna wachuqyarqanku, hinaspataq paymi kay pachapi llapan runakunata wachuq kayninpa vinonwan machachirqan.' ³ Payqa espiritunpi huk ch'in pampaman pusawarqa, chaypitaq huk warmita rikurqani puka sallqa animalta llik'ichkaqta, chayqa qanchis umayuq, chunka waqrayuqmi karqa, llapanpitaq millay k'amiq sutikuna qillqasqa karqa. ⁴ Chay warmiqa kulli puka p'achawan p'achasqa karqa, quriwan, sumaq rumikunawan, perlaswan ima llipipichkarqa, hinaspataq huk quri vinupa qiruta hap'ichkarqa, chaytaq q'anra q'upawan hunt'asqa karqa, paypa q'anrayninpa millay q'upayninwan; ⁵ **Umallanpi huk suti qillqasqa karqa, huk pakasqa suti: 'Hatun Babilonia, llapan q'anra warmikunap, hinallataq kay pachapi llapan qhillichakuykunap mamanta'.** ⁶ Rikurqani payqa machasqa kasqanta, ch'uya runakunap yawarninwan, Jesuspa raykunpi wañuqkunap yawarninwanpas machasqa; hinaspataq payta rikuspay, ancha musphasqa qhiparqani. (Apocalipsis 17:1-6, NJB)

⁹ 'Kayqa yachaysapa **kaytan mañakun. Qanchis umakunaqa qanchis muqukunam,** maypichus warmi tiyasqa kachkan . . . ¹⁸ Rikusqayki warmiqa **hatun llaqtam,** mayqinchus kay pachapi llapan kamachiqkunap hawanpi atiyiniyuq kachkan.' (Apocalipsis 17:9,18, NJB)

¹ Chay qhipamanmi huk angelta hanaq pachamanta uraykamuchkaqta rikurqani, paymanmi hatun atiy qusqa karqa; kay pachataqmi k'anchayninwan k'ancharirqa. ² Kallpanwanmi qaparirqa, '¡Urmapunña Babilonia, **urmapunña Hatun Babilonia!** hinaspa supaykunap purina wasinman tukupun, sapa millay

samaypa, qhillichasqa, millay p'isqkunap tiyanankupaqpas! ³ Tukuy nacionkunaqa paypa q'ucha kayninpa vinonmanta sinchita upyarqanku; kay pachapi tukuy qhapaqkunaqa paywan q'uchachakurqanku, hinaspapas tukuy qhatuqkunaqa paypa millay purikuyninwan qhapaqyarqanku.' ⁴ Huk kunka hanaq pachamanta rimarirqan; uyariqani nishasqanta: **'Lloqsiychis, llaqtay, paymanta karunchakuspa, ama paypa huchankunapi hukllachakunaykichispaq, nitaq chay kikin ñak'ariykunata muchunaykichispaqpas.** ⁵Huchankunaqa hanaq pachakama chayarun, hinaspataq Diosqa huchankunata yuyarishan: imaynan hukkunata ñak'arichirqan, chaynallataq paypas ñak'arinan. ⁶Iskay kutita kutichinanku tiyan, imaynan pay hukkunamanta qichurqan, chaynallataq paymantapas qichunanku. Iskay kuti sinchi q'apata upyanan tiyan, kikinpa chaqrusqanmanta.⁷Sapa huk hatun kayninpi, millay ruwayninpiipas ñak'ariynin utaq llakikuyin kanan tiyan. 'Quyapuqmi kani', nin payqa; 'mana qusayquchu kani, manataq hayk'aqpas llakikuyta riqsisaqchu'. ⁸ Chayrayku, huk p'unchawllapi, ñak'ariykuna payman urmanqa: unquy, waqay, yarqaypas. Payqa allpamanmi ruphachisqa kanqa. Payta huchachasqa Apu Diosqa atiyiniyuqmi.' ⁹Paywan q'anra puñuypi puriq, paywan millay ruwaykunata ruwaq kay pacha qhapaqkunaqa payrayku waqanku, llakikunqaku. Paykunaqa ruphasqanta qhawanku, (Apocalipsis 18:1-9, NJB)

Zacarías qillqapitaq, Bibliaqa hamuq Babiloniata qhawarichispa willawanchik, hinaspapas rikuchin allin hukllachakuyqa manan kanqachu Jesus kutimunankama:

¹⁰¡Qhawarikuychis! ¡Qhawarikuychis! Ayqiychis chinchasuyumanta —nin Yahvé— ch'iqichisqaykichisrayku hanaq pachap tawa wayrankunaman —nin Yahvé. ¹¹¡Qhawarikuychis! Ayqiy, **Sión, kunan Babilonia ususiyuqwan kawsachkaq!**

¹² Imaraykuchus Sabaoth Apu nin, K'anchay kamachisqanrayku

ñuqata, qamkunata suwaq llaqtakunamanta, 'Pipas qamkunata llankharispaqa, ñuqaq ñawiypa k'uyunta llankharinmi'. ¹³ Kunan qhawariychik, makiyta paykunaman aytasaq, hinaspataq

paykunaqa kamachisqanku runakunawan suwasqa kanqaku.' Chaypachan yachankichis Yahweh Sabaoth kachasqawan kasqayta! ¹⁴Takiy, kusikuy, Sión ususi, kunanmi qamkunawan tiyanaypaq hamuni -ninmi Yahweh! ¹⁵Chay p'unchawpitaq achka llaqtakuna Yahwehman kutiringaku. Arí, paypa llaqtanmi kanqaku, qamkunawanmi tiyanaku. Chaypachan yachankichis Yahweh Sabaoth nisqa qamkunaman kachamuwasqaykichista! ¹⁶Yahwehqa Judata hap'ikapunqa, Ch'uya Allpapi paypa rakin kaqta, hinaspataq Jerusalenmanta yapamanta akllasqanta ruwanqa. (Zacarías 2:10-16, NJB; KJV/NKJV t'ikraykunapiqa kay qillqasqakunaqa Zacarías 2:6-12 hinan kashan)

Wakin ruwaykunapi yanapanakuy allin kaptinpas, Huñusqa Nasyunkuna, Vaticano, achka Protestantekuna, Inti Lluqsimuy lawmanta Ortodoxo umalliqkunapas kallpachasqan ecuménico nisqa chaymanta iñiypura huñunakuy kuyuykunamanta wakin imaymanakunaqa, Bibliawan sut'ita huchachasqam kachkan, manataqmi kallpachanachu. Jesusqa willarqan Payta qatikuq kasqankuta *niqkunamanta*, pikunachus "askhata llullankuman" (Mateo 24:4-5). Askha ecumenismo nisqaqa Apocalipsis 6:1-2 nisqapi ñawpaq kaq sellota kichariyanmi tupasqa kachkan, chaytaq Apocalipsis nisqapi "yuraq kawallupi puriq" (payqa MANAM Jesuschu) hinallataq Apocalipsis 17 nisqapi fornicariawanpas riqsisqam.

Zacarías hina, Apóstol Pablospas yachachirqanmi chiqaq iñiypi hukllachakuyqa mana kananta Jesus kutimunankama:

¹³Ilapanchik Diospa Churinmanta iñiypi yachaypipas hukllachakunanchikkama, hinallataq hunt'asqa Runa kananpaq, Cristopa hunt'ayninwan hunt'asqa wiñaspa. (Efesios 4:13, NJB)

Kay hukllachakuy Jesuspa kutimunanza ñawpaqenpi kasqanta iñiqkunapaq pantasqam kachkanku. Chiqapqa, Jesus kutimuptinqa, Payqa Paypa contranpi huñunakunqa chay llaqtakunap hukllachakuyninta thuñichinanmi kanqa:

^{11:15} Chaymantaqa qanchis ñiqin angelqa trompetanta phukurqan, hinaspataq hanaq pachapi qaparispas kunkanakuna uyarikurqan, kaynata nispas: 'Kay pachap qhapaq kayninqa Apunchikpa

hinallataq Cristonpa qhapaq kayninmi kapun, paytaq wiñaypaq wiñay kamachinga.' ¹⁶Iskay chunka tawayuq kuraqkunaqa, Diospa ñawpaqinpi tiyasqa, pampakama q'imirikurqanku, hinaspa umankuta pampaman churaspa Diosta yupaycharqanku ¹⁷kay simikunawan nispa: 'Yupaychaykiku qanman, Tukuy Atiyniyuq Apu Dios, Kunan kaq, Ñawpaq kaq, hatun atiyniykiwan kamachikuyniyki qallarisanrayku.' ¹⁸ Llaqtakunaqa ch'aqwarqanku, kunanñataq chayamunña qampa kutichiykiy pacha, wañusqakuna taripasqa kanankupaq, chaymanta sirviqniykikuna willaqkunaman, ch'uya kaqkunaman, hinaspa sutiymanta manchakuqkunamanpas, huch'uykunamanpas hatunkunamanpas, saminchasqa kanankupaq. Chayamunñam pacha pachata thuñichiqkunata thuñichinapaq.' (Apocalipsis 11:15-18, NJB)

^{19:6} Hinaspataq uyarirqani huk hatun runa huñup qaparisqanta hina, mama quchap qaparisqanman utaq sinchi q'aqyaqpa qaparisqanman rikch'akuqta, kutichispa: '¡Alleluia! ¡Tukuy atiyniyuq Apunchik Diospa kamachikuynin qallarirunña!'. . .¹⁹ Chaymantataq rikurqani chay sallqa uywata, kay pachapi llapan qhapaqkunawan chaynataq awqaqninkunawan ima, Huñusqata, Kawallupi Sillakuqwan awqanninwanpas maqanakunankupaq. ²⁰ Ichaqa chay sallqa uywaqa hap'isqam karqan, chay sallqa uywapaq milagrokunata ruwaq llulla profetawan kуска, paykunawanmi llullachisqa karqan sallqa uywapa sananchanwan q'apachasqa kaqkunata, hinallataq chay wank'anta yupaychaqkunatapas. Kay iskayninkutaqa kawsachkaspankum kañakuq azufre quchaman wisch'usqa karqanku. ²¹Wakin kaqkunataqmi Kawallupi Sillakuqpa siminmanta llusqsimuq espadanwan wañuchisqa karqanku, hinaspa llapan p'isqukuna aychankuwan saksaykurqanku . . . ^{20:4}Chaymantam qhawaykurqani tiyanakunata, chaykunapim tiyaykurqanku, hinaspa paykunaman taripay atiy qusqa karqa. Rikurqani Jesusmanta willasqankurayku, Diospa simintapas willasqankurayku umankuta kuchusqa llapan runakunap nunankunata, hinallataq chay sallqa animata nitaq chay rikch'aynintapas adorayta mana munasqakunapta, mat'inkupipas

makinkupipas chay sanampata mana chaskisqakunaptawan; paykunaqa kawsarirqanku, hinaspa Cristowan waranqa wata kamachirqanku. (Apocalipsis 19:6,19-21; 20:4, NJB)

Qhawariy, Jesusqa paypa contranpi hukllachasqa kay pachapi awqaqkunata chinkachinanmi kanqa. Chaymantataq Paypas ñawpaq kaq kawsarichisqa santukunapas kamachinqaku. Chaypachan iñiypi chiqaq hukllachakuy kanqa. Llakikunapaqmi, achka runakunaqa allin hina rikch'akuq llulla yachachiqkunata uyaringaku, ichaqa manan chaynachu kanku, Apóstol Pabluq willasqan hina (2 Corintios 11:14-15). Sichus aswan runakuna chiqamanta Bibliaqtawan Diospa Qhapaq Kayninmanta Allin Willakuyta hamut'ankuman chayqa, pisi runakunallam Jesuspa kutimuyninpi paypa contranpi maqanakunmanku.

7. ¿Imanasqataq Diospa Qhapaq Suyun?

Runakuna ancha yachaysapa kasqanchikta yuyaykuyta munaspapas, hamut'ayninchikpaqa saywayuqmi, ichaqa Diospa "hamut'ayninga mana tukukuqmi" (Salmo 147:5).

Chayraykun Diospa sat'ikukunan kanan kay pachata allichanapaq.

Askha runakuna Diospi iñinkupas, aswan askha runakunaqa mana munankuchu Paypa nisqanta ruwayta nitaq *Paypa* chiqaq kamachisqanman hina kawsaytapas. Qhaway kay qatiqta:

⁸ Paymi qhawarichisunki, runa, ima allin kasqanta; ¿Imatan Apuqa qamta mañakusunki, mana aswanqa chaninta ruwanaykita, khuyapayayta munakunaykita, hinaspa Apuykiwan k'umuykukuqlla purinaykita? (Miqueas 6:8)

Dioswan k'umuykukuqlla puriyqa manan runakunaq cheqaqtapuni munasqan ruwaychu karqan. Adanpa Evapapas pachamanta pacha (Génesis 3:1-6), runakunaqa paykunapim kikinkupim, munayninkupim hap'ipakuyta akllarqanku, Diospa kamachikuyninkunata (Éxodo 20:3-17) qhipanchaspa.

Proverbios Qillqaqa kaytan yachachin:

⁵ Llapan sunquykiwan Apu Yayaykipi hap'ipakuy, amataq kikiykiq hamut'ayniykiqi hap'ipakuychu; ⁶ Llapan ñanniykikunapi Payta riqsiy, hinaptinmi Payqa ñanniykikunata chiqanman pusasunki. ⁷ Ama kikiykiq ñawiykipi yachaysapa kaychu; Apu Yayaykita manchay, huchamantataq karunchakuy. (Proverbios 3:5-7)

Ichaqa, aswan achka runakunaqa manam chiqaqpuni Diospi tukuy sunqunkuwan iñinkuchu nitaq Paypa ñankunata pucharinanpaq suyankuchu. Achkam ninku Diospa munasqanta ruwanankuta, ichaqa manam ruwankuchu. Runa llaqtaqa Supaywanmi llullachisqa kachkan (Apocalipsis 12:9) hinaspa kay pachap munayninman hinaspa 'kawsaypa hatun tukuq kayninmanpas' urmasqa (1 Juan 2:16).

Chayraykun achka runakunaqa kikinpa iñiy yachayninkunata, mana Dyusmanta kaq kamachikuykunatapas kamarinku, paykuna yachanku aswan allin kasqanta yuyaspa. Ichaqa, manan chhaynachu (Jeremías 10:23 qhaway), nitaqmi achka runakunaqa chiqaq sonqo kutirikunqakuchu.

Chayraykun runakunaqa Diospa Qhapaq Suyunta necesitan (qhaway Mateo 24:21-22).

Saminchasqakunata qhawariy

Jesupa aswan riqsisqa nisqankunamanta hukninga Kusikuy Simikunan karqan, chaykunatan Olivos *Orqo* Patapi *Yachachikuyninpi* qusqa.

Qhawariy imakunatachus nisqanmanta wakin:

³ "Saminchasqa kanku Espiritunpi wakchakuna, paykunapmi hanaq pacha qhapaqsuyun. ⁴ Saminchasqa kanku llakikuqkuna, paykunam sunquchayta chaskinqaku. ⁵ Saminchasqa kanku llamp'u sunquyuqkuna, paykunam pachata herencianqaku. ⁶ Saminchasqa kanku chanin kayta yarqaspa ch'akispa kaqkuna, paykunam saksaykusqa kanqaku. ⁷ Khuyapayakuqkunaqa saminchasqam kanku, khuyapayaytataqmi chaskinqaku. ⁸ Sunqu ch'uya kaqkunaqa saminchasqam kanku, paykunaqa Diosta rikunqakum. ⁹ Thak kayta munaqkunaqa saminchasqam kanku, paykunatam Diospa wawan nispa sutichasqa kanqaku. ¹⁰ Chanin kayrayku qatiykachasqa kaqkunaqa saminchasqam kanku, hanaq pacha qhapaq suyuqa paykunapam. (Mateo 5:3-10)

Chay saminchasqa simikunaqa hunt'akunqa Diospa Qhapaq Kayninpim (qhaway Markos 4:30-31), chaytam Mateoqa sapa kutin hanaq pacha qhapaq kaynin nispa sutichan (qhaway Mateo 13:31). Diospa Qhapaq Kayninpim hunt'akunqa llamp'u sunqukunapaq kay pachata chaskinankupaq, ch'uya sunqukunapaqtaq Diosta rikunankupaq simi qusqaqa. ¡Suyaychis Diospa Qhapaq Kayninpi saminchaykunamanta allin willakuyta!

Diospa Ñanninkunaqa Chaninmi

Cheqaq kaqqa, Diosqa munakuymi (1 Juan 4:8,16) hinaspataq Diosqa MANAM kikinllapaqchu. Diospa kamachikuyninkunaqa Diosman munakuyta rikuchin, hinallataq runamasinchikman munakuytawan (Marcos 12:29-31; Santiago 2:8-11). Kay pachap ñanninkunaqa kikinllapaqmi, wañuyupitaq tukukun (Romanos 8:6).

Qhawariy, Bibliaqa chiqaq cristianokuna kamachikuykunata hunt'asqankuta rikuchin:

¹ Pipas Jesus Cristu kasqanta iñiqqa Diosmantam paqarin, hinaspapas payta paqarichiqta munaqqa, paypa paqarichisqantapas munanmi. ² Kaywanmi yachanchik Diospa wawankunata munasqanchikta, Diosta munaspa kamachikuyninkunata hunt'aspanchikqa. ³ Kaymi Diospa munakuyninqa, kamachikuyninkunata hunt'asqanchik. Kamachikuyninkunataq manam llasachu. (1 Juan 5:1-3)

Diospa llapan "kamachikuyninkunaqa chaninmi" (Salmo 119:172). Paypa ñanninkunaqa ch'uuyam (Tito 1:15). Llakikunapaqmi, achkha runakunaqa imaymana rikch'aq " " mana kamachikuyniyuq kayta chaskikunku, manataqmi musyankuchu Jesusqa mana kamachikuyta nitaq willakuqkunata thuñichinapaqchu hamusqa, aswanpas hunt'anapaqmi (Mateo 5:17), chiqap yuyayninta sut'inchaspa, hinallataq achkhakunaq yuyasqanmanta aswan mast'arispas (kayhina: Mateo 5:21-28). Jesusmi yachachirqa: "pipas kaykunata ruwaspa yachachiptinqa, hanaq pachap qhapaq suyunpi hatun sutichasqa kanqa" (Mateo 5:19) (Diospa Qhapaqnin, Hanaq Pachap Qhapaqnin nisqa simikunaqa kaqlam).

Bibliaqa yachachinmi iñiy ruwaykunannaqqa wañusqa kasqanta (Santiago 2:17). Askha runakunam ninku Jesuspa qatikuqninkuna kasqankuta, ichaqa manam chiqaqtachu Paypa yachachikuyninkunata iñinku (Mateo 7:21-23) nitaqmi Payta qatinkuchu imaynachus qatinanku karqa (qhaway 1 Corintios 11:1). "Huchaqa kamachikuy p'akiymi" (1 Juan 3:4, KJV) hinaspataq llapankun huchallikurqanku (Romanos 3:23). Ichaqa, Bibliaqa rikuchin khuyapayay taripayta atipananta (Santiago 2:13), imaraykuchus Diosqa chiqapmi llapanpaq huk yuyayniyuq (qhaway Lucas 3:6).

Runap allichayninkunaqa, Diospa ñanninmanta t'aqasqa, manam allinchu kanqa. Waranqa wata qhapaq suyupiq, Jesusqa "huk khillay wachiwanmi" kamachinga (Apocalipsis 19:15), hinaspam allin kaq atipanqa, runakuna Diospa ñanninta kawsasqankurayku. **Tukuy kay pachapi sasachakuykunaqa kanmi, kay pacha ayllukuna Diosman kamachikuyninmanpas mana kasukuyta munasqankuraykum.** Historiam rikuchin runakunaqa mana atisqankuta ayllupa sasachakuyninkunata allichayta:

⁶Aycha yuyayniyuq kayqa wañuymi, ichaqa Espiritu yuyayniyuq kayqa kawsaymi thak kaypas. ⁷Aycha yuyayniyuqqa Diospa awqanmi, imaraykuchus mana Diospa kamachikuyninman atipachikunchu, nitaq atinmanpaschu. ⁸Chayrayku, pikunachus aychapi kanku, mana Diospa sunqunta hunt'ayta atinkuchu. (Romanos 8:6-8)

Cristianokunaqa espiritual kaqkunapim yuyayninkuta churananku, chaypaqtaq Diospa Espiritun kay pachapi chayta ruwanankupaq qukun, arrepentimiento nisqawan bautismo nisqawan chaskisqanku qhipaman (Romanos 8:9), sapankanchikpa pisi kallpayuq kasqanchik kachkaptinpas:

²⁶Qamkunaqa, wawqeykuna, qhawankichikmi waqyasqa kasqaykichikta: manam achka yachaysapa runakunachu, manam achka atiyiniyuqkunachu, manam achka allin ayllumanta kaqkunachu waqyasqa kanku. ²⁷ Ichaqa Diosqa akllarun kay pachapi upa kaqkunata, yachaysapa kaqkunata p'inqachinanpaq, hinallataq Diosqa akllarun kay pachapi llampu kaqkunata, kallpasapa kaqkunata p'inqachinanpaq; ²⁸ hinallataq kay pachapi qhillichasqa kaqkunata, asipayasqa kaqkunatapas Diosqa akllarun, mana kaqkunatapas, kaqkunata ch'usaqyachinanpaq, ²⁹ mana pipas runa paypa ñawpaqinpi hatunchakunanpaq. ³⁰ Ichaqa Paymantan qamkunaqa Cristo Jesuspi kankichis, paymi Diosmanta ñuqanchispaq yachay, chanin kay , ch'uyanchay, qispichiy ima tukupun ³¹ qillqasqa kasqanman hina: "Pipas hatunchakunqa, Apunchispi hatunchakuchun." (1 Corintios 1:26-31)

Cristianokunaqa Diospa yuyaykusqanwan hatunchakunanku tiyan! Kunanqa iñiywan purinchik (2 Corintios 5:7), hanaqta qhawarispa

(Colosenses 3:2) iñiypi (Hebreos 11:6). Diospa kamachikuyninkunata hunt'asqanchikrayku saminchasqa kanchik (Apocalipsis 22:14).

Imanasqataq Diospa Qhapaqsuyunmanta Allin Willakuy?

Protestantekunaqa yuyanku, Jesusta qispichiqninku hina chaskisqanku qhipaman, Diospa Qhapaq Suyunta maskhasqankuta. Romanu Katulikukunaqa iñinku, wawa kaspapas bautizasqa kaqkunaqa, paykunap iglesianmanmi Diospa Qhapaq Suyunman hina haykusqankuta. Romanu Katulikukunapas, Inti Lluqsimuy lawmanta Ortodoxo Katulikukunapas yuyanku sacramentukunawan, hukkunawanpas Diospa Qhapaq Suyunta maskhasqankuta. Cristianukunaqa bautizasqa kananku kachkaptinpas, Griego-Romanu-Protestante nisqakunaqa runakunap sasachakuyninkunata allichanapaqqa kay pachallatam qhawarinku. Paykunaqa kay pacha kaqkunapim yuyaychakunku (qhaway Romanos 8:6-8).

Ñawpaqta Diospa Qhapaq Suyunta mask'ayqa (Mateo 6:33) Cristianospaq kawsayninku hunt'a metan kananmi. Huk meta, mana kay pachapi allichaykunata mask'anapaqchu, aswanpas Diosman chaynataq ñanninkunaman qhawarinapaqmi. Diospa Qhapaq Suyunmanta Allin Willakuyqa kawsayninchikta t'ikran.

Biblia ninmi Cristianoskuna Jesuswan kamachinankuta, ichaqa, ¿yuyankichu chayqa chiqaq Cristianoskuna chiqaqtapuni llaqtakunata kamachinankuta ninan kasqanta? Jesusmi kaynata yachachirqa:

¹² "Huk hatun runam karu llaqtaman rirqa, paypaq huk qhapaq suyuta chaskispa kutimunanpaq. ¹³ Chaymi chunka kamachinkunata waqyarirqa, paykunaman chunka minakunata quspa nirqa: 'Rantiykachaychis chayamunaykama'. ¹⁴ Ichaqa llaqtamasinkunaqa payta cheqnirqanku, hinaspam qhipanta huk kachakunata kacharqanku, kaynata nispá: 'Manam munaykuchu kay runa qhapaqninchik kananpaq'.

¹⁵ "Chaynataqmi karqa, pay kutimuspa, chaskispa

qhapaq suyuta chaskispa, chay qullqita qusqa kamachinkunata waqyarichimurqa, sapa hukpa qhatuqa hayk'ata gasasqanta

yachananpaq. ¹⁶Chaymanta ñawpaq kaq hamuspa nirqan: 'Wiraqucha, qampa minaykiqa chunka minata ganawarqan.' ¹⁷ Paytaq nirqan: 'Allinmi, allin kamachi; aslla kaqpi hunt'aq kasqaykirayku, chunka llaqtakunapi kamachiy.' ¹⁸ Iskay kaqtaq hamurqan, nispa: 'Yachachiq, qampa minaykiqa pichqa minata mirachirun.'¹⁹ Chaynallataq payman nirqan: 'Qampas pichqa llaqtakunapi kamachiy.' (Lucas 19:12-19)

Kunan pisi kaqniykiwan hunt'aq kay. Cristianokunaqa chiqaq llaqtakunapi kamachinankupaq atiyta tarinqaku, huk chiqaq qhapaqsuyupi. Jesuspas nirqanmi: "Hambayqa ñuqawanmi kachkan, sapa runaman rurasqanman hina qunaypaq" (Apocalipsis 22:12). Diosqa huk yuyayniyuqmi (Job 14:15) hinallataq huk tiyananpas (Juan 14:2) payman chiqaq songowan kutichikunapaq (Juan 6:44; Apocalipsis 17:14). Diospa Qhapaq Suyunqa chiqaqpunim, qamtaq chaypi kayta atinki!

2016 wata qallariypi, *Science sutiyuq* qillqasqa mayt'upi huk qillqasqa karqa "Huñusqa runakunap atiyin" sutichasqa, chaypim rikuchirqa runap rurasqan yachay (inteligencia artificial) chaymanta runakunap yanapayninwan (crowdsourcing) runakunap ñawpaqinpi kaq "sasa allichana sasachakuykunata" allichay atisqanta. Ichaqa, chay qillqasqaqa manam hamut'arqachu ima millay kay kasqanta, nitaq imayna allichanatapas. Qhipaman runap rurasqan yachay wakichikunaq rikhurimusqanqa chiqapmi mana kay pachapi sasachakuykunata allichanchu.

Yanapanakuyqa, Diospa chiqaq ñanninkunata qatiymanta t'aqasqaqa, iskay chunka hukniyuq kaq pachak watapiqa chinkanapaq hinallam, imaynan Hatun Lluqllay qhipamanpas karqa, chaypachataq runakuna hukllachasqa karqanku mana allin llusiq Babel Torre wasita hatarichinankupaq (Génesis 11:1-9).

Pachapi sasachakuykunaqa, Chawpi Anti suyukunapi hina (chay pachallapaq allin kanan suyasqa kaptinpas, Daniel 9:27a; 1 Tesalonicenses 5:3 nisqankuman hina), runakunawanqa manam allichasqachu kanqa— Diospa Qhapaq Suyunpa thak kaynintam necesitanchik (Romanos 14:17).

Huk mama llaqtakunapura manchachikuypa sasachakuyninkunaqa, suyasqa allin kaqkuna kaptinpas, manan allichasqachu kanqa (qhaway Ezequiel 21:12) Huñusqa Nasyunkunapi llullasqa kaqkunawanqa (qhaway Apocalipsis 12:9)—Diospa Qhapaq Suyunpa kusikuynintawan sunqu tiyaykuynintawanmi munanchik.

Pachamamap sasachakuyninkunaqa manan mamallaqtaapura yanapanakuywan allichasqachu kanqa, imaraykuchus pachantinpa mamallaqtakunaqa kay pachata chinkachinankupaqmi yanapanqaku (Apocalipsis 11:18), aswanpas Diospa Qhapaq Suyunwanmi allichasqa kanqa.

Q'ucha puriy, sulluy, runap kurkunpa rak'inkunata qhatuy sasachakuykunataqa manan USAwanchu allichasqa kanqa (qhawaykuy Apocalipsis 18:13), aswanpas Diospa Qhapaq Suyunmi.

USA, Reino Unido, hinaspa achka huk llaqtakunap hatun manunqa manan mamallaqtaapura rimanakuywan allichasqachu kanqa, aswanpas tukukuyninpiqa (Habacuc 2:6-8 nisqanman hina thuñisqa kasqan qhipaman) Diospa Qhapaq Suyunwanmi.

Mana yachaywan pantasqa yachachiyqa manan Hukllachasqa Suyukunawanqa allichasqachu kanqa—Diospa Qhapaq Suyuntan necesitanchik. Iñiy ch'aqwakunaqa manan chiqaqpuni allichasqachu kanqa ima llapan iñiykunap huñunakuyninwanpas, Bibliapi kaq chiqaq Jesusmanta hawa qispichiyta chaskispaqa. Huchaqa kay pachapi llapan sasachakuymi, chayraykun Jesuspa haywasqanta kutimuynintapas Diospa Qhapaq Suyunpi necesitanchik. Kunan pacha hampina yachayqa manan llapan kutichiykunatachu runap qhali kayninpaq hap'in—Diospa Qhapaq Suyuntan necesitanchik.

Mikhuna pisiyay sasachakuykunapa manan allichasqachu kanqa runap kawsay saphinta t'ikraq kawsaykuna (OGM nisqakuna)wanqa, imaraykuchus chaykunawanmi pachap wakin k'itikuna yarqay patapi kachkan hatun chakra wañuykuna kanman chayrayku—Diospa Qhapaq Suyuntan necesitanchik.

Áfricapi, Asiapiipas, huk lawkunapiipas hatun wakchayayqa, pacha tukukuy 'Babilonia'manta (qhawariy Apocalipsis 18:1-19) huk pachapaq allin kaptinpas, manan wakchayay sasachakuyta allichanqachu—Diospa Qhapaq Suyuntan necesitanchik. Jesusmanta t'aqasqa, runakuna kay 'kunan millay pachapi' sumaq kawsayta apamunankupaq yuyayqa, huk llulla evangelion (Gálatas 1:3-10). Diospa Qhapaq Suyuntam necesitanchik.

Diospa Qhapaq Suyuq waranqa wata mit'anqa kay pachapim chiqaq qhapaq suyu hina sayarichisqa kanqa. Chayqa Diospa munakuq kamachikuyninkunapim, hinallataq munakuq Dios umalliq kasqanpim sayarinqa. Ch'uya runakunaqa Cristowan kуска waranqa watam qhapaqchanku (Apocalipsis 5:10; 20:4-6). Kay qhapaq suyuqa Diospa Iglesianpi chiqaq kaqkunatam hap'inqa, ichaqa manam mayqin Qillqapas ninñachu Diospa Qhapaq Suyun chiqaqpuni Iglesia kasqanta (Romana Catolica utaq huk kaqpas). Roma llaqtamanta Iglesiaqa waranqa wata yachachikuypa contranpim sayarirqan, qhipamantaqmi astawan kallpawan Bibliapa allin willakuyninpa contranpi sayarinqa, tukukuyman astawan qayllaykuchkaptinchik. Kayqa yaqapaschá ancha riqsisqa willay mast'ariqkunapi rikurinqa, chaytaqmi Mateo 24:14 hunt'akunanpaq yanapanman.

Puchukayninpiqa, Diospa Qhapaq Suyunqa "hanaq pachamanta Diosmanta uraykamuq Musuq Jerusalem" (Apocalipsis 21:2) nisqatam hap'inqa, chaypa mirayninpas mana tukukuyniyuqmi kanqa. Manam kanqañachu mana chanin kay, manam kanqañachu llakikuy, manam kanqañachu wañuypas.

Diospa Qhapaq Suyunmanta allin willakuyta willaypas hamut'aypas Bibliapa ancha chaniyuq yachachikuyninmi. Mawk'a Testamento qillqaqkuna chaymanta yachachirqanku. Jesuspas, Pablopas, Juanpas chaymanta yachachirqanku. Musuq Testamentomanta hawapi waqaychasqa aswan ñawpaq 'cristiana' yachachikuypas chaymanta yachachirqan. Iskay kaq pachakwatapa qallariyninpi cristiana umalliqkuna, Polycarpo, Melito hina, chaymanta yachachirqanku. Ñuqayku, Diospa Wiñaypaq Qatinqin Iglesia Cristiana nisqapi, kunan p'unchaw chaymanta yachachiyku. Yuyariy, Diospa Qhapaq Suyunqa Bibliaq rikuchisqanman

hina, Jesuspa ñawpaq yachachisqan yachaymi karqan (Marcos 1:14-15). Chaymantapas, Payqa wañusqanmanta kawsarimusqan qhipatam chaymanta yachachirqan (Hechos 1:3)—chaytaqmi cristianokunaq ñawpaqta maskhanan (Mateo 6:33).

Allin Willakuyqa manan Jesuspa kawsayninmanta wañuyninmantallachu. Jesuspa qatikuqninkunap yachachisqan Allin Willakuyqa aswan chaniyuq yachachikuyninqa Diospa Hamuq Qhapaq Suyu karqan. Qhapaq Suyu Allin Willakuyqa Cristopi qispiyta hap'in, ichaqa runakunap kamachikuyninkunap tukukuynintapas yachachillantaqmi (Apocalipsis 11:15).

Yuyariy, Jesusqa yachachirqan tukukuyqa manan hamunqachu, aswanpas Diospa Qhapaq Kayninmanta Allin Willakuy Iliw pachapi willasqa kaptinraqmi, llapan suyukunaman rikuchinapaq hina (Mateo 24:14). Chay willakuytaq kunan pacha ruwakushan. ¿Munawaqchu chay qhipa, tukukuy pachapaq llamk'aypi yanapakuyta?

Allin willakuyqa kaymi: **Diospa Qhapaq Suyunmi runakunap sasachakuyninkunapaq allichayninqa.** Ichaqa, askha runakunaqa manam yanapayta munankuchu, manataq uyariyta, nitaq chaypa chiqap kasqanta iñiyta munankuchu. Diospa Qhapaq Suyunqa wiñaypaqmi (Mateo 6:13), kay pachataqmi "chinkashan" (1 Corintios 7:31).

Diospa Qhapaq Suyunmanta chiqaq allin willakuyta willayqa ñuqanchik, Diospa Qatipaynin Iglesiapi kaqkunapaq, ancha chaniyuqmi. Kallpanchakunchikmi Bibliaq yachachisqan llapan imakunata yachachinapaq (Mateo 28:19-20), chaymanta Diospa Qhapaq Suyuntapas (Mateo 24:14). Chay qhapaq suyuta suyachkaspanchikqa, Diospa ñanninkunata yachananchikmi hinaspa qatinanchikmi, hinallataq chiqaq kaqpi iñiy munaqkunata sunquchananchikmi.

¿Manachu Diospa hamuq Qhapaq Suyunmanta allin willakuyta willayta yanapanayki? ¿Diospa Qhapaq Suyunmanta allin willakuyta iñinkichu?

Diospa Qatipaynin Iglesia

(Continuing Church of God)

The USA mailing address of the *Continuing Church of God* is P.O. Box 109, Grover Beach, California, 93483 USA; website www.ccog.org.

Diospa Qatipaynin Iglesia (CCOG) Llika P'anqakuna

CCOG.ASIA Kay web p'anqaqa Asia suyumanmi t'uqyarín.

CCOG.IN Kay web p'anqaqa India llaqtamanta hamuqkunapaqmi.

CCOG.EU Kay web p'anqaqa Europapaqmi.

CCOG.NZ Kay web p'anqaqa Musuq Zilandapaqmi, hinallataq Britania suyumanta hamuqkunapaqas.

CCOG.ORG Kayqa Diospa *Qatishaq* Inlisyansa qullana web p'anqanmi. Tukuy pachantinpi runakunatam yanapan. Qillqasqakunayuqmi, t'inkikunayuqmi, videokunayuqmi.

CCOGCANADA.CA Kay web p'anqaqa Canadá suyupi kaqkunapaqmi.

CCOGAfrica.ORG Kay web p'anqaqa Africapi kaqkunapaqmi.

CDLIDD.ES La Continuación de la Iglesia de Dios. Kayqa Diospa Iglesiana *Qatillanpaq* España simipi web p'anqanmi.

PNIND.PH Patuloy na Iglesya ng Diyos. Kayqa Diospa *Qatishaq* Inlisyansa Filipinas suyupaq web p'anqanmi. Ingles simipipas Tagalog simipipas willakuykunayuqmi.

Willakuykunamanta Historiamantawan Llikap'anqakuna

COGWRITER.COM Kay web p'anqaqa huk hatun willakuy llamk'anam, chaypitaqmi kan willakuykuna, yachachikuykuna, ñawpa pacha qillqasqakuna, videokuna, hinallataq musuq willakuykunapas.

CHURCHHISTORYBOOK.COM Kayqa huk mana qunqanapaq web p'anqam, iglesiapa historianmanta qillqasqakunayuq willakuykunayuq ima.

BIBLENEWSPROPHECY.NET Kayqa internetpi radio web p'anqam, inglés simipi, willakuykunamanta hinallataq Bibliapi yachaykunamantawan riman. BNPI.NET nisqapiqa achka simikunam kan.

YouTube & BitChute Rikuchina Ñankuna Yachachikuykunapaq & Huch'uy Yachachikuykunapaq

BibleNewsProphecy nisqa canal. CCOG nisqap huch'uy yachachikuy videonkunamanta.

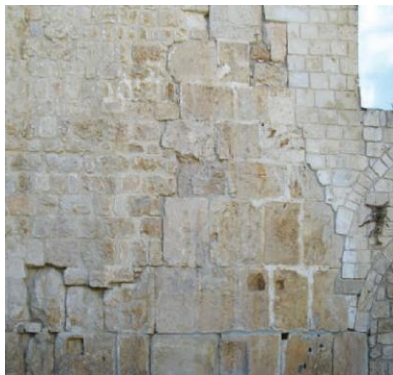
CCOGAfrica nisqa canal. CCOG willakuykuna Africamanta simikunapi.

CCOG Animations nisqa canalqa Cristianokunap iñiyninkunamanta yachachinapaq.

CDLIDD Sermones nisqa kanalqa Kastilla simipi willakuykunayuqmi.

ContinuingCOG nisqa canal. CCOG nisqap videopi yachachikuyninkuna.

Rikch'aqa urapi rikuchin Jerusalen llaqtapi huk wasimanta pisi qhipaq tikanakunata (qhipaman yapasqakunatawan), chay wasitaqa mayninpi Cenáculo nispanku riqsinku, aswan allintaq sut'inchakun Jerusalenpa Kunti Muqunpi Diospa Iglesias hina (kunanqa Monte Sión sutiwan riqsisqa):

Kayqa iñikun ñawpaq kaq chiqaq Cristiano inlisya wasipa tiyanan kasqanpi. Huk wasi, maypichus Jesuspa 'Diospa Qhapaq Kayninmanta Allin Willakuynin' willasqa karqa. Kayqa karqa Jerusalen llaqtapi huk wasi, maypichus Diospa Qhapaq Kayninmanta Allin Willakuyninta yachachirqaku.

Chayraykum ñuqaykupas mana sayk'uspa Dyusta yupaychayku, qamkuna, wawqeykuna, Judea suyupi Cristopi kaq Dyuspa iglesiankunata qatikuq kasqaykichikrayku. (1 Tesalonicenses 2:13-14)

Allin yuyaywan iñiyanta sayariychik, chay iñiyqa huk kutillapi llapanpaq qukusqa karqan ch'uya runakunaman. (Judas 3)

Pay (Jesus) nirqan paykunata: "Diospa qhapaq kayninta huk llaqtakunapipas willanaymi tiyan, imaraykuchus chaypaqmi kachamuwarqan." (Lucas 4:43)

Aswanpas Diospa qhapaq kayninta maskhaychis, llapan chaykunataq qankunaman yapasqa kanqa. Ama manchakuychischu, huch'uy t'aqa, imaraykuchus Yayaykichispa munayninmi qankunaman qhapaq kayta qusunaykichis. (Lucas 12:31-32)

Kay qhapaq suyumanta allin willakuytaq tukuy pachapi willasqa kanqa llapan llaqtakunaman rikuchinapaq, chaymantataq tukukuy hamunqa. (Mateo 24:14)